॥ बलीयसी केवलमीश्वरेच्छा ॥

કચ્છી ભાષા સાહિત્યકે સમર્પિત

કચ્છી સાહિત્ય મંડળ પ્રકાશિત

સંભાર

(કચ્છી ભાષાજી)

સંપાદક : લાલજી મેવાડા 'સ્વપ્ન'

'કચ્છી સાહિત્ય મંડળ'

આયોજિત

કચ્છી ભાષાજા વૈયાકરણી પંડિત કવિ પ્રતાપરાય ગો. ત્રિવેદી

જે જીવન કવનજો અભ્યાસ સેમિનાર

સંયોજક : લાલજી મેવાડા 'સ્વપ્ન'

સમગ્ર કાર્યક્રમજા અધ્યક્ષ : પદ્મશ્રી નારાયણ જોશી 'કારાયલ'

પૅલી બેઠજા અધ્યક્ષ : ડૉ. કાન્તિભાઈ ગોર 'કારણ'

બિઈ બૅઠકજા અધ્યક્ષ : શ્રી જયન્તી જોશી 'શબાબ'

સમય : પૅલી બેઠક : સવારો ૯-૩૦ નું ૧-૦૦

બિઈ બેઠક : બિપૉર પોય ૨-૩૦

સ્થળ : શ્રી રામકૃષ્ણ ટ્રસ્ટ, ચિંતન ફાર્મ, આહીર સમાજવાડી સામે, કુકમા અંજાર હાઈવે, કુકમા, તા. ભુજ, કચ્છ.

સમગ્ર કાર્યક્રમજા અધ્યક્ષ : પદ્મશ્રી નારાયણ જોશી 'કારાયલ'

તારીખ :૧૦ જાન્યુઆરી-૨૦૨૧, રઈવાર.

પેપર વાંચનજો સમય : ૦.૨૦મિલીટૂં

પેપર હલાયજી તારીખ : ૧૫ ડીસેમ્બર (સંસ્થાજે સિરનામે)

પૅલી બેઠકના અધ્યક્ષ : શ્રીજયન્તી જોશી 'શબાબ'

પૅલી બેઠકજા પેપર વાચક :	વિષય :
૧. ગૌતમ જોશી	પ્રતાપરાય ત્રિવેદીજીજી જીવન ઝરમર
. વિશ્રામ ગઢવી	સમગ્ર સર્જનમેં દેશ્ય શબ્દેંજો વાવર
૪. સંજય ઠાકર	બૃહત કચ્છી શબ્દકોશ
માની :	૧ વગ઼ેનું ૨-૩૦ તઈં
બિઈ બેઠકનેં તેંજા અધ્યક્ષ :	ડૉ. કાન્તિભાઈ ગોર 'કારણ'
૩. ડૉ. રમેશ ભટ્ટ 'રશ્મિ'	ધાતુકોશ/મધ્યમ વ્યાકરણ
૨. હરેશ ધરજી 'કસભી'	સમગ્ર સર્જનમેં ખિલખેટો(હાસ્ય વિનોદ)
૫. કમલ મોતા	સમગ્ર સર્જનમેં તત્સમ શબ્દ
૭. લાલજી મેવાડા 'સ્વપ્ન'	સમગ્ર સર્જનમેં છંદ-અલંકાર

'કચ્છી સાહિત્ય મંડળ' વતી લાલજી મેવાડા 'સ્વપ્ન'

• કચ્છી સાહિત્ય મંડળ પ્રકાશિત

સંભાર
(કચ્છી ભાષાજી)

સંપાદક : લાલજી મેવાડા 'સ્વપ્ન'
પ્રમુખ કચ્છી સાહિત્ય મંડળ

મૉઆડ઼ીજો ચિતર : https://in.pinterest.com
(વેબ પરથી આભાર સહ.)

નવેમ્બર : ૨૦૨૦-૨
પનાં : ૪૮+૪=૫૨

:: ૠણ સ્વીકાર ::

મુંભઈનું કચ્છી ભાષા-સાહિત્ય પ્રેમી પિંઢજો નાં નં લિખેજી સરતેં **'સંભાર'** કે રૂપિયા ૨૫,૦૦૦/-(પિંજી હજાર પૂરા)જી ભેટ ડીએંતા.

આભાર, ધન્યવાદ દાતાશ્રી

'સંભાર' મેં પ્રકાશિત થીંધલ હરેક રચનાએંજો જવાબદાર લેખક પિંઢ આય. સર્જક જે લેખ બાબત સંપાદકજી કોય પ જવાબદારી નતી રે.

સંપાદક

:: પ્રકાશક ::
કચ્છી સાહિત્ય મંડળ
૩૩-શ્રી વાલરામ એપાર્ટમેન્ટ, જ્યુબિલી સર્કલ
ભુજ, કચ્છ-૩૭૦ ૦૦૧
સંપર્ક : ૮૩૨ ૦૩૧ ૩૭૩૧/૮૧૪ ૧૭૭ ૭૫૯૦

સંપાદકીય

મિઠા...ભાવર..

સંવત ૨૦૭૭ જો વરે આંકે તીં આંજે પરિવાર કે નિરાનિમરા રખે, નેં સમસ્ત જગતજે કિલ્યાણલા ઐં નિમિત્ત ભનોં એંડ઼ી આશા રખંધે આં મિણીકે નયે વરેજ્યું જિજીયું જિજીયું વધાઈયું.

મૂંકે લિખંધે રાજીપો થીએ તો ક, 'સંભાર'જે પેલે અંકકે હિતરી લોકપ્રિયતા મિલઈ. જેંકે જેંકે અંક મિલ્યો, ઉની વોટ્સએપ જે માધ્યમસેં તીં ફોન કરે પિંઢજો રાજીપો વ્યક્ત ક્યોં. નેં ઈ પ ચ્યોં ક, 'હાંણે હિનકે ચાલુ જ રખજા.' ઘણે ચાહકેં કચ્છીમેં સર્જન કરેજી ઈચ્છા વ્યક્ત ક્યોં, તીં લિખે/વાંચેમેં સૅલ થીએ તેંલા કુરો કેંણુ ખપે ઇન ડિસ કુરા પ ધલીલું ક્યોં. તેંર લગ઼ો ક, લેખન/વાંચન સૅલ થીએ તેંલા કીંક આધાર જરૂર ખપે.

'સંભાર' હથમેં અચીંધે જ, મુંભઈનું કચ્છીભાષા સાહિત્ય પ્રેમી હુભસેં વધાઈંધે 'સંભાર'જી પુઠ ભરાઈલા રૂપિયા ૨૫૦૦૦/-(પિંજી હજાર) ભેટ ડિનોં. નેં સે પ પિંઢજો નાં નં લિખેજી સરતેં.

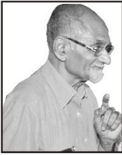
તેંર એંડ઼ો લગ઼ો ક, એંડ઼ેં માડૂએંજે બર સેં 'સંભાર'જી સંભાર રખેલા સંપાદક હેકલો નાંય. નેં સર્જક પ જામ કૃતિયું હલાયોં. જુકો સમયાંતરેં ઇની કૃતિએંકે 'સંભાર'મેં સ્થાન ડીંધા રોંધાસીં.

હિન અંકમેં અસાંકે મિડ઼ે કૃતિયું ખાસીયું લગ઼ીયું. પ ડૉ. રમેશ ભટ્ટ 'રશ્મિ'જી કૃતિ **'કમાલ કચ્છી જી'** નેં જયન્તી છેડા (પુનડીવારા)જી કૃતિ **'એકાક્ષરીજો અમરત'** સંશોધનાત્મક તીં કચ્છીભાષાજો માનમુર્તબો વધારીંધલ રિઇયું. જેંજો અજાવ રાજીપો વ્યક્ત કંધે સંપાદક ઇનીકે છાભાસી ડેતો.

આકાશવાણી ભુજ કેન્દ્ર ભંધ કરેમેં અચેતો, એંડ઼ા સમાચાર થીંધે મનકે અજાવ ડુખ થ્યો. હી માધ્યમ હંમેશા કચ્છી ભાષા સાહિત્યજો નેં કચ્છજી સંસ્કૃતિજો ચાહક તીં વાહક ર્યો આય. પ્રસાર પ્રચાર જે હેંડ઼ે સબર માધ્યમ કે વિઇ રોંણુ પેં તેંર કચ્છીયત કે ચાહીંધલેં કે ઉભો થીંણું પેં. ઈ અજ઼ જરૂરી આય.

કચ્છી સાહિત્યજે પ્રસાર પ્રચારજે હિન માધ્યમમેં ઐં મિડ઼ે ભેરા અયોં તેંજો રાજીપો આય.

સંપાદક

કાગ઼ર પતર

'સંભાર'જો અંક મિલંધે જ, મુંભઈનું ડૉ. ધીરજ છેડા લિખેંતા ક,

'મઞેમેં નતો અચે ક, કચ્છી બોલીજો મુધત પિરમાણેજો પેલો અંક હિતરો નામી ભની સગ઼ે.

લાલજી મેવાડો (મૂંજી હેડ઼ીજા હૂંધે હી પ્રેમજો તૂંકારો) 'સ્વપ્ન' પાંજા સપના પૂરા કરે.'

કચ્છી બોલીકે 'ભાષા' ભનાયલા પાંકે પણ લાલજીભા ભેરો જુપણું ખપંધો, પિંઢપિંઢજી રીતેં.

અંકજી રચનાએંજે બારેમેં કીં પ નતો લિખાં. વિચાડ઼ા માધૂબાપા 'કુંજલજી કુણકાર' ડિઠે જેડ઼ી લગ઼ે તેંલા ડુખી થીંધા વા. તીં 'ચીંગાર'જે છેલે અંકમેં ડૉ. કાન્તિભાઈ ગોર 'કારણ' રાવ ડીંએં તા ક, 'બ અંક ભેગા થિઈનેં જિતરા પનાં (પેજ) થ્યા ખપેં ઇતરા નાંય થ્યા.' પાંજી ફરજ આય ક, ડીંઆંડીં 'સંભાર' જી સંભાર રખંધલ સર્જક પિંઢ મૉઆડ઼ા ટૅમસર રચનાઊં હલાઈયેં.

સંભારજો મુખપુષ્ઠ નેં છેલે કાર્ટૂન જ વતાઈયેંતા ક, કુરો ચીજ આય!?
...હેવર ઇતરો ભસ, ઘણે થ્યો.

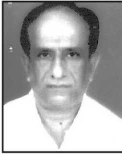
–ડૉ. ધીરજ છેડા (મુંભઈ)
મો. ૯૯૨૦૧ ૯૬૯૧૨

અનુક્રમણિકા

પદ્ય

ગદ્ય

ગઝલ

-કૃષ્ણકાન્ત ભાટિયા 'કાન્ત'
મો. ૯૯૦૯૦ ૭૧૫૮૮

મઈમા ઘટેતો વધેતો અસાંજો,
કભીલો ભણેતો ગણેતો અસાંજો.

ભુખેં ભેડ઼કો પણ ભડ઼ાકા કરેતો.
જમાનું અચેતો વિએતો અસાંજો.

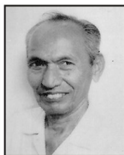
ખૂંચેકે રખાજે મિઠાભા ભરેલો
[1]હમાચો ગ઼િનેતો વિકેતો અસાંજો.

ગ઼િચી તૉ જલે હી ભટારો મતારો,
કુકડ઼તાં રૂએતો ખિલેતો અસાંજો.

મઠગુરા હી માડૂ પિંઢમેં બજેંતા,
ઉકેડ઼ો ધુખેતો, ઉજેતો અસાંજો.

[1]ઘરજો નિકામું સામાન;લડો.

રાજી રોં.

-બિહારીલાલ વી.અજાણી
મો. ૭૫૭૫૮ ૦૧૪૮૩

ઢુક ખારો ખેંધલેંતેં રાજી રોં.
વાટ નોંખી વેંધલેંતેં રાજી રોં.

ગ઼ાલ ખોટી વે ક ભુછી છડ ખણી,
છાલ ભિંધા કંધલેંતેં રાજી રોં.

ફરિયાધું કોં કરીયું પારકીઊં,
સિરાપ-પારા ડીંધલેંતેં રાજી રોં.

ધૂડ઼ જેડ઼ી ગ઼ાલજો ગ઼ાલાડ઼ો નં વે,
જિંધગીજે ભેરપેતેં, રાજી રોં.

કેં ડિઠી આય કાલ કેડ઼ી ભાસંધી,
પેટ ઠારે [1]ગિગલેંતેં રાજી રોં.

લોંણું તાણેજો છડીયું બંગલેં,
ભુંગલેંમેં રોંધલેંતેં રાજી રોં.

[1]પુત્રપુત્રાદિ

ભેરો નેં ભેરો

-ગુલાબ દેઢિયા
મો. ૯૮૨૦૬ ૧૧૮૫૨

સૂઈ પુઠિયા ડોરો,
ભેરો નેં ભેરો.

વિચારેંજો ઢેરો,
ભેરો નેં ભેરો.

જાધગીરીજો ઘેરો,
ભેરો નેં ભેરો.

ડુંગર તે ડેરો,
ભેરો નેં ભેરો.

ખનેંર તેં ઘરવેરો,
ભેરો નેં ભેરો.

ફેરે મથે ફેરો,
ભેરો નેં ભેરો.

રખ સાહેબજો સેરો,
ભેરો નેં ભેરો.

પીડ઼ા મથે છેરો,
ભેરો નેં ભેરો.

મજા અચેતી

-વાલજી બળગા 'સનમ'
મો. ૯૯૦૯૮ ૮૩૯૦૦

હાલ મૂંજે હીયેંજા, સુણાયમેં મજા અચેતી,
ઐં જડેં પુછોંતા તોંર, વતાયમેં મજા અચેતી.

કુધરત નિવાજેતી સડાઈ હુભસેં ભલેં,
મોં'ભતજા ફાલ ઉગ઼ાયમેં મજા અચેતી.

સોંણે, સંભારેં જી ભરી, ખણી ફિરબો કે સૂંધી?
મિલી મેં'ભૂભ કે હાલ, સુણાયમેં મજા અચેતી.

ઉછરેં પિઈયું ધરીયાજ્યું લેંર્યું પિંઢજી મસ્તીમેં,
ઉનીકે કિનારેજ્યું છાપું, ફિટાયમેં મજા અચેતી.

ફુટરી લગ઼ે પિઈ પિંઢકે, પિંઢજે પગરજી છટ,
ભનાવટજી ખુશ્ખૂ કે, ઉડાયમેં મજા અચેતી.

મિલેં નતા ઊ અજ઼-કાલ, ખબર નાંય કારણ,
અખજે એંસારે તેં, નચાયમેં, મજા અચેતી.

મન મોટો કરે ફિરેસેં, કીં નં થીંધો 'સનમ'
જિંધગીકે ચાગ઼સેં, મનાયમેં મજા અચેતી.

કચ્છડ઼ો મૂંજો ધિલજાની પ્યારો

-ડૉ. કાશ્મીરા મહેતા 'કાશ'
મો. ૯૮૭૯૪ ૫૯૧૨૦

કચ્છડ઼ો મૂંજો ધિલજાની પ્યારો,
મૂંજી જાન કનાં પ ભલો ભટારો;
ઇનજી કજામેં પ મજાજો સલારો,
મિઠી કચ્છી બોલીજો કવિ વટવારો.

ખાંખતસેં પધરો કચ્છી માડૂજો ખોંખારો,
વેપાર વણજમેં આય પાસો પૉબારો;
મેંકણ, કારાણી ક, શાહજો રસાલો,
કોટેસર, હાજીપીર નેં ડંકો મડ઼વારો;

કોમી એકતાજી કુરો ડીંયા મિસાલો.
ગુરિયાપીર ભેરો ગોરીજો ઉજારો;
છારી-ઢિંઢ વિચ પંખીજો જમાવડ઼ો.
સફેદ રિણ જાણે સાંયર કિનારો.

ભુજિયો, કારો નેં ધીણોધર પિયારો,
ખાંભિયું મૉલાતું વિચ વિઠો અખાડ઼ો;
મંઢે મીંજા છંઢા ઉનારો ક સીયારો,
'કાશ' સડાઈ ફુલે-ફાલે વતન મૂંજો વાલો.

કિરણ મારૂ (મુંભઈ) જી કચ્છી કવિતાજો (તા.૨૬/૧૧/૨૦૧૨ જો મુંભઈ મેં થેલ 'આતંકવાદજે હુમલેજી જાધ'જો પ્રિતમ મોરે, મુંભઈ) કરેલ મરાઠી અનુવાદ ૧૧ મેં પનેં તેં.)

સવાલ?

-કિરણ મારૂ
(મુંભઈ)

મુંભઈ તેં આતંકવાદજો ભયાનક ભૉ
મીડિયા ચેનલું રાડ઼ોરાડ઼ કરે ચુપ થિઈ વિઈયું.
નેતાએંજા સચા-ખોટા ભાષણ હવામેં ભિરી વ્યા,
છાપેં જે સમાચારેંજી સાઈ સુકાજી વિઈ.

નં સુકંધા...

શહીદેં જે કુટુંમજા રૂંગા,
નિર્દોષ નાગરિકેં જો નિકરેલો લૂઈ;

કુરો મરી વેલ આતંકવાદીએંકે જન્મ ડીંધલ
[1]માઊં રૂનીયું હૂનીયું ખરો?
કુરો ઇનીકે રૂનેજો અધિકાર આય ખરો?

[1]માતાઓ.

प्रश्न ?

-प्रितम मोरे
(मुंबई)

'मुंबईवर आतंकवादींची भयानक छाया'
मीडिया चॅनलची बोंबाबोंब शांत झाली.
नेत्यांची संदिग्ध भाषणे हवेत विरली;
वर्तमान पत्राची शाई सुकली.

नाही सुकनार-

हुतात्म्यांच्या कुटुंबाची आसवे,
निर्दोस नागरिकांचे वाहिलेले रुधिर;

काय मारल्या गेलेले शैतानी आतंकवादींच्या,
जन्म देणाव्या माता रडल्या असतील?
काय त्याना रडायचा अधिकार आहे?

વીંયાંજો ગીત

બૉરાજ ઓછા લિખાંધા નેં હાંણે ત ગ઼ાવાંધા પણ ઓછા વીંયાંજા ગીત, મુંભઈનું મણિલાલ રાંભિયા 'અશ્ક' હલાયો અયોં જેંજો રાજીપો આય.

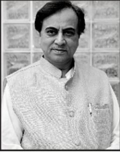
સંપાદક.

(રાગ : સા ભમરી)

-મણિલાલ રાંભિયા 'અશ્ક'
મો. ૮૩૬૯૨ ૬૯૮૫૧

લાડી આવઈ સાવરેં, વા વઊઆરૂ,
મિઠો મનમેં મુંજજો અય ભાવ, વા વઊઆરૂ.
સાવરેં કયાં સામૈયા, વા વઊઆરૂ,
નવજીવનજા મિઠા ઐં મંઢાણ, વા વઊઆરૂ.
અડ્યોં ઇમારત અંતરજી, વા વઊઆરૂ,
અઇયેં તૂં ત પાઈએજો પગથાર, વા વઊઆરૂ.
ચહેરે તૂં તાં ચપળ ચતૂર વા વઊઆરૂ,
નમ્રતાજી અઇયેં નાગરવેલ વા વઊઆરૂ.
અખીયું તૉજીયું ભાવભરઇયું, વા વઊઆરૂ,
સુખજી ઇનમેં અખૂટ ભરઈ આવ, વા વઊઆરૂ.
સાવરેંજી તું શોભા, વા વઊઆરૂ,
માઈત્રેંજી તાં, તૉસેં વધંધી શાન, વા વઊઆરૂ.
અખંડસૌભાગ્ય તૉજા રે, વા વઊઆરૂ,
સીતા જેંડી તૉજી હૂંધી સાખ, વા વઊઆરૂ.
લાડો અસાંજો લાડકવાયો, વા વઊઆરૂ,
લાડી આવઈ લખેંમેં ૫ લાટ, વા વઊઆરૂ.

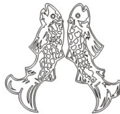
એકાક્ષરીજો અમરત

-જયન્તી છેડા (પુનડીવારા)
મો.૯૮૨૦૭ ૮૮૪૪૦

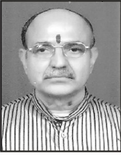
ક : **કચ્છી**
ખ : **ખમીરવંત**
ગ : **ગણતરીબાજ**
ઘ : **ઘરોઘરમેં**

પે ચેં મા કે,	બાપ કહે માને
ધી ઘા ગોં ખેં,	દીકરી ગાયે ઘાસ ખાધું?
ક નં ચૉ મું,	કે નહીં? કહે મને.
મૂં નોં કે બ ડીં નું,	હું વહુ ને બે દિવસ થી
ચેં પ,	કહેલ પણ!
હી સૉ ડીં નું,	એ સો દિવસથી
ઘી પી નેં છૂ.	ઘી પી ને ગાયબ છે.
ડૉ વી ડીં નું,	દસ વીસ દિવસથી,
સી પૅ ત,	ઠંડી પડે તો,
ગોં પો ડે નેં,	ગાય પોદ્દડું આપીને,
ભોં ભોં પ કેં,	ભાંભરે પણ છે.
મોં તેં લૂ પૅ તી,	મોઢા ઉપર લૂ લાગે છે.
વા વો, મીં પ વો,	હવા હતી, વરસાદ પણ હતો.
ઊં ચૂં કેં ત,	એણે ઊંકાટ (બડબડ) કર્યું તો
મૂં પ ઢૂં કે,	મેં પણ પાદ્દ (ટિટ) મારી
મા ભૂ ડેં,	માતા ધાવણ આપ.
મૂં સીં રૂ નં,	મારા સિંહ(બાળ) રો નહીં.

હા [૧]દૂ પી મું,	હા..દૂધ પીવડાવું હું,
ત ખી ખી કેં સીં,	ત્યારે હસ્વા લાગ્યો સિંહ(બાળપુત્ર)
[૨]ને તેં [૩]કાં વી,	નદી પર કાંસ (નામનું ઘાસ) હતું.
કાં મેં ઘો વી,	કાંસ (નામના ઘાસ)માં સરીસર્પ જેવું પ્રાણી હતું
મું ખો ઘા કે,	મેં કોસનેં (તેના તરફ) ફેંકી.
ગૂં ડે નેં છૂ,	(તે) હગાર કરી ભાગી છૂટી.
ભા, મૂં લૂ વે,	ભાઈ, મારું (પોતનું) લોહી હોય
ત તું પ ગા,	તો તૂં પણ ગા, (ગા-ગાવું)
નાં ભો વે ત,	ના, ભૂઓ (વાસો લેતો) હોય તો,
વે નેં ચોં મૂં	(પાસે) બેસ અને કહે મને.
નોં મેં [૪]પૂ નં વો,	નખમાંય રોગ નહોતો.
મોં મેં ચા વી,	મોઢામાં ચા હતી.
મૂં ચેં કોં ભા,	મેં કહ્યું કેમ ભાઈ?
ઊ ચેં,પી ભા,	એણે કહ્યું પી (લે) ભાઈ.
સા વે ત પ,	શ્વાસ હોય તો પણ
નં વે સા ત,	શ્વાસ ન હોય તો?
ધ્રા જો ધ્રા વો,	ડર(ગભરામણ)ની બીક હોય.
'જ યં તી' મેં,	(ઉભયાર્થમાં) જન્મતાની સાથે.

[૧]દૂધ. [૨]નદી. [૩]એ નામનો એક ઘાસ. [૪]એક રોગ પ્રકાર.

यादे माझी....!

-જયન્તી જોશી 'શબાબ'
મો. ૯૪૨૭૭ ૧૯૨૮૮

'તમે સંબંધના દીવા બુઝાવ્યા, પણ
સ્મરણની રોશનીનો ડર તો સાચો છે!

તમારી યાદના લશ્કરને આવતું રોકો,
દિલનો કિલ્લો ઘણો જ કાચો છે.!'

વડી વઈજો માડૂ જડેં હલી પ મડ સગ઼ે તડેં ઇનજી પુઠીઆ, જ જાધેંજો ધાડ઼ો પિઇ વિઞે ત ભારી ઓંજો થીએ! પ સચી પુછોં ત જાધૂં તાં સૂવા ગોં જેડ઼્યું હૂવેત્યું. પુછા પાંકડ઼ નતી વે. તીં જાધ પ નિત મિડ઼ંધલ કામધેનું ગોં જેડ઼ી હૂવેતી. હા, ઈ ગ઼ાલ સચી આય જ, ઇનજો ખીર સીંભાજે ત ઉધકેલ પિત્ત કે ઠારી છડે નેં નં સીંભાજે ત વાઈયો કરે, તીં છીરો પ કરે!, નેં અથાંય-કથાંય જ મધૂરો ઈતરે ક કમડ઼ો થ્યો હૂવે ત ઇનજો ખીર જીવ પ ગ઼િની ગ઼િને! અજ઼ વરી જાધજ્યું વડરીયું ધિલજે અભ કે ઘેરી નેં નિકી કર્યોં જ ઈ સીંભાજે તૅડ઼્યું ઐં ક કીં?

આતવાર જો ડીં આય, વરે ઉનઈ સોં નેં એકાણું જે પાછલે ડીંએંજો આય, 'મુંભઈ સમાચાર' છાપેમેં હિકડ઼ે પનેં તેં જાહેરાત ખાસે ચૉખંઢેમેં ડિનલ આય.

'બુરાડ઼ી, જુની ધિલ્લી મિંજા બાબા ભૂતનાથજા સુ.શિષ્યા માતા જ્વાલા જ્યોતિર્મયી મુંભઈ પધાર્યા ઐં. જિની ભાવીએંકે ઇનીકે કીં પ પુછણું હૂવે ત તેંજો ઈ તૅરઈ જભાભ ડીંધા. મિલેલા અચંધલ ભાવીએંકે અરધાસ આય જ ઈ કોય ભેટ સોગાદ ગ઼િનીં નં અચેં. પ પિંઢજી મનપસનજા કોય પ હિકડ઼ે રઙજા થોડ઼ા ફુલ પિન્ઢ ભેરા ગ઼િનંધા અચેં.

માતાજી કે મિલેજો ઠેકાણું આય, 'હરિ નિવાસ, ઍરપોર્ટ રોડ, વિર્લેપાર્લે, (ઈસ્ટ) મુંભઈ. નેં ટાણું આય સવારજો ડૉ નું સાડ઼ા બારોં.

ઇન જાહેરાત તેં મૂંજી નજર અટકઈ નેં મન ચેં; 'હલ જીવ હૂંઈ રવિવાર આય, નેં તોં વટ ગાડીજો પાસ પ આય, ઇતરે ઉતે પુજી તોંજી સમસ્યાજો ઉકેલ પુછી ન્યાર.

ભુજનું ભધલી થિઇ, ઓગણીસો નેવુંનું મુંભઈ વિઠો વો સેં, ગાડીએંજી ધપાડ઼ નેં આવરકુટો સીંભાણું નતે. તીં કુટુંમ-આકાય ભુજમેં હૂંધે મન નિત હિકડ઼ી જ સમસ્યા સેં બધ્યો રોંધો હો, જ 'પાછો ભુજ કડેં પુજાંધો?' મનમેં ઇનજ સમસ્યાજી તવાર ખણી આઊં ગાડીમેં વિઈ પાર્લા સ્ટેશન ઉતરી ઇસ્ટમેં ઉસ્યો સેં. બારા નિકરી પુછા કરીંધે દીક્ષિત રોડ તેં રવાનું થ્યો સેં. થોડ઼ોક અગ઼ીયા હલંધે પાર્લે કોલેજ આવઈ. ઇતરે સુધીજો પટ જાણીતો વો. કારણ ક મૂં ઉનઈસો સિંતેરમેં બી.એ. જી પરીક્ષા હિન કૉલેજમેં વિઈનેં ડિની વી. કૉલેજ જે ગેટનું બારા વિઠલ હિકડ઼ી બાઈ વટા મૂં પીરે રઙજા ફુલ ગિ઼ડ઼ા. નેં હરેં હરેં મનમેં સનુંસનું મંત્રજાપ કઈંધે ઉન ઠેકાણેજી ડિસ જલઈ.

ઍરપોટ રોડ અચી પુગ઼ો, તેનું ઉર્યા હિકડ઼ી ગલીમેં મૂં 'હરિ નિવાસ' મકાન ગોતે ગિડ઼ો. મકાન બ મારેં જો હૂવો. મૂં તર મજલેતેં વિઠલ ભાવરેં કે પુછ્યો, નેં હિન જાહેરાતજો કાગ઼રીઓ ઇનીકે વતાયો, ઇની હિકડ઼ે રજીસ્ટરમેં મૂંજો નાં લિખી સિરનામું નેં ટેલીફોન નિમર લિખારાયોં. ઇની ડીંએં મોબાઈલ ફોન નં વા, તીં મૂં વટે લેન્ડલાઈન ફોન પ નં વો, ઇતરે મૂં કાંદીવલી જે મૂંજે પાડ઼ોસી શ્રી મંગલદાસ શેઠજે ઘરજા ટેલીફોન નિમર લિખાયા. ઉતાનું સૂચના મિલઈ મારાજ કે કીં પ ચડ઼ાયજો નાંય. મારાજ જડેં એંસારો કરીએં તડેં ઈ જિત ચેં તિત આંઈ જુકો ફુલ ખણી આયા અયોં સે ચડ઼ાઈ છડેજા એં. મારાજજી સામે ડોરી બધલ આય. ઉતરે પર્યા રિઇ નેં જ ગ઼ાલ કરેજી આય. ઇનીજા ચરણસ્પર્ષ પ કરેજા નઇં. નેં જિકીં ચેં સે ધ્યાનપૂર્વક સુણેજો આય. હેવર લિખ ખોભરીને વિઓ. અઆ મારાજ વટ વિઅલ હિકડ઼ા ભા પાછા ઉતરેં પોય આંજો વારો અચીંધો. મારાજ પેલે મારે તેં હિન રૂમ નિમરમેં મિલંધા. ઇની સામે પટતેં પથરલ ચટાઈતેં જ વિઠેજો આય. નં તાં ઉભા રોંજા ક નં તાં ખુડ઼સી મઙજા!

હિતરી મિડ઼ે સૂચનાઊં સુણીનેં મન અતાલો થીઅણ લગ઼ો ક મારાજ કે કડેં ડિસાં નેં કડેં ગ઼ાલ કરીયાં! નેઠ ઊ ટેમ પ અચી પુગ઼ો. હિકડ઼ા ભા પેલે મારેતા હેઠ ઉતર્યા નેં પોય મૂંજો વારો આયો. આઊં હરેં હરેં મનમેં ઉન જ

મંત્રજા જાપ કરીંધે કરીંધે પેલે મારે પુગોસેં. રૂમજો ધરવાજો ખુલો જ હો. રૂમ બૉરો વડો નં હો. ઍડે ધીવાનખાનેમેં સામેંજી સજી ધીવાલ ફુલેંસેં સિણગારેલ વી. મારાજ લકડેજે પાટતેં વિઠા વા. ઇનીનું ત્રે ફૂટ પર્યા ડોરી બધલ વી. મારાજજે સવરે હથ વટ સપજે આકારજી હિકડી લકડી વી. કારે સીસમ જૅડી. હિન લકડી જે છેડે તેં સપજી ફણાં જૅડો આકર વો. નેં મારાજનું થોડેક પર્યા ઇનીજે સવરે હથ હિકડો ખપ્પર જેડો પાત્ર વો. જેંમેં રતે રંઙજો ઘાટો પ્રવાહી વો.

મૂંકે મિણીયાં વડો અચરજ ઇન ગાલજો થ્યો ક, ઈ મારાજ તાં બાઈમાડૂ હૂવા! તીં કનફટા જોગી પ વા! નાથ સંપ્રદાયમેં મૂં બાઈમાડૂએંકે દીક્ષિત અવસ્થામેં નાંય ડિઠા. ઇતરે અચરજ થીએ ઈ સ્વભાવિક આય. પગનું કરીનેં નિડ્રી સુધી ભગવે રઙજા લૂગડા પૅરલ વા. કનેંમેં નાથસંપ્રદાયજી નીસાનીજા કૂંડલ વા. ઇનીજો નિલાડ જગારા મારેં તે. નેં મથે તેં બોધણે જિતરી જટા હુઈ. વડજો છીર પીરારૅલ ઈ જટા પ સીંધરી જેડે વારેંસેં મારાજ કે કોય આવગો રૂપ ડિનેં તે. ઇનીજ્યું અખ્યું રત્યું બિલોલ હુઈયું નેં કારે આઝણસેં વિલક્ષણ લગ્યું તે.

મૂં ધરવાજેમેં ઉભી હી મિડે ન્યારી ઇનીકે હથ જોડી પ્રણામ ક્યા, નેં ઇની ચ્યાં; 'બચ્ચા બૈઠો!' ઇતરો જ ચ્યોં.

મૂં વજાસનમેં વિઈ ઇનીકે પ્રણામ ક્યા. નેં ઇની પિંઢ વટે રખલ ઊ સપ જેડી લકડી ખણી ઇનજો ફણાવારો ભાગ ઉન પર્યા રખલ ખપ્પરજે રતે પ્રવાહી મેં લિખ બુડાઈ પાટતેં વિઠે વિઠે ઈ લકડી ધિરગાઈ મૂંજે કિપારતેં ટિકો ક્યોં. નેં પોય મૂંકે ઍસારો ક્યોં જ સવરે ભરા રખલ ચાંધીજી પાદૂકાએં મથે ઊ ફુલ જુકો આઊં ગિની આયો હૈયાં સે ચડાઈયાં. મૂં ફુલેંકે રખ્યા, ઇતરે એકાંધી મિલીટ ઇની ફુલેંકે ટિમીટિમી ન્યાર્યોં. નેં તૅરઈ ચ્યોં; 'બચ્ચા જિસ મંત્રકા જાપ કરતે હૂએ તું મેરે પાસ આયા હૈ વો તુજે સિદ્ધ હો જાયેગા.'

'મા!! ઇસ કામકે લીએ આપકે પાસ નહીં આયા હૂં, મેરી સમસ્યા કુછ ઔર હૈ।' મૂં ઇનીકે ચ્યો; ઇની ફિરીસિરી મૂં સામણીં ન્યાર્યોં, નેં ફુલેં સામૂં પ નિઘ્રૉખી ન્યાર્યોં. પોય ઈ તા કરીએં; 'અગર ઇતની હી જલદી થી તો બમ્બઈ

આયા હી ક્યોં? વહીં ભી તુઝે નૌકરી તો મિલ હી રહી થી!'

ઇનીજો હી સવાલ સુણી મૂંકે સમજાજી વ્યો જ ધિલ્લીમેં સહાયક કેન્દ્ર નિયામકજી પરીક્ષા ડિને પૉઆ નેં ઈન પરીક્ષામેં પ મૂંજો ઇન્ટરવ્યૂ ખૂબ ખાસો વ્યો વો, ઇતરે સજે ભારતમેં મૂંજી નિમણુક કોય પ કેન્દ્રતેં થિઈ સગે તીં આય. તેંજો ધ્રા લગંધે મૂં આદિપુરમેં સંસ્કૃતજો વ્યાખાતા ભનેલા તોલાણી આર્ટ કોલેજમેં અરજી કિઈ વી. ઉતે મૂંજી પસંદગી પ થિઈ વિઈ પ રખે કુધરત કે ઈ મંજૂર નં વો ઇતરે આકાશવાણી વારેં મૂંકે છૂટો નં ક્યોં, નેં તેં વિચમેં કૉલેજ વારેં કે તકડ઼ હુંધે ઈ જગ્યા ભરી છડ્યોં. ઇતરે મૂંકે મુંભઈજા જાડ઼ જલણા પ્યા!

મૂં માતાજી કે મિડ઼ે વિગતવાર ગ઼ાલ કિઈ ત ઇની ચ્યોં; 'મુઝે સબ પતા હૈ, બતાનેકી જરૂરત નહીં હૈ. યદિ તુમ્હે વિશ્વાસ ન હો તો મૈ તુમ્હે અભી ઔર ઇસી વક્ત બતા સકતી હૂં કી ભુજમેં આપકે ઘરમેં અભી ક્યા સ્થિતિ હૈ।'હી સુણી મૂંજે અચરજજો છે નં હો. નેં માતાજી મૂંકે ઘરજો ઘરવાજો કિન ડિસમેં આય, ઘરજે અડણવારી સેરીમેં ઘર વટે ક્યો ઝાડ઼ ઉભો આય, નેં મૂંજી ઘરવારી હિન ટાંણે કુરો કરેતી તેંજો ટૂંકમેં આબેહૂબ વર્ણન ક્યોં!. આઉં મંત્રમુગ્ધ વો સેં. કીં પ ચિઈ ક કુછી સગ઼ાં તીં નં વો. મૂંકે ઇન ડસામેં ન્યારી ઇની પિંઢજ ચ્યોં; 'બચ્ચે, અભી જિસ સ્થાનસે તૂ આયા હૈ વો સ્થાન મિલના કુછ સમય કે લીયે સંભવ નહીં હૈ। અભી તો તેરા સ્થાનાંતર સમુદ્ર કે કિનારે આયે હુએ એક ઔર આકાશવાણી કેન્દ્ર પર હોને વાલા હૈ। વહાં કુછ સમય કટકર ફિર તૂ અપને ઘર જા સકેગા!' અબ તુમ્હારે સવાલકા જવાબ મૈ ને દે દિયા, મુલાકાતકા તુમ્હારા સમય સ્માપ્ત હો રહા હૈ। ઔર લોગ ભી નીચે ઇન્તઝાર કર રહે હૈ। ઈસલીએ તુમ અબ જા સકતે હો।।

ખૂભ જ નાસીપાસ થિઇ આઉં ઉતાનું ઉથી નેં બારા નિકરી આયો સેં, મડેલા વ્યો વો ઘર વાપસી, પ તેં વિચમેં બે ઠેકાણે ટ્રાન્સફરજા સમાચાર સુણી મૂંજા પગ પાણી પાણી થિઇ વ્યા. આઉં પિંઢકે સમાલી હરેં હરેં નીચેં ઉતર્યોસેં. નીચેં ઉતરી ઇની ભાવરેં વટા આઉં માતાજીજો બુરાડ઼ી(જુની ધિલ્લી)જો સિરનામું ગિ઼ની ઉતાનું પાછો ઘરેં વરી આયો સેં. થોડ઼ે જ વખતમેં મૂંજી ટ્રાન્સફર આકાશવાણી મુંભઈતા સૂરત કરેમેં આવઈ. સૂરતમેં જિકીં ભન્યો તેંજી ગ઼ાલ વરી બિઇયાર કડેં. પ ઑગણીસોં ત્રાણું જે ઑક્ટોબર મેંણેમેં આઉં પાછો ભુજ અચી વ્યોસેં ઈ ગ઼ાલ સચી.

સમય સિરંધો વ્યો, સે ઠેઠ ભૂકંપ નિકરી વ્યો નેં બ હજાર છ જી સાલમેં હિકડ઼ે તાલીમ સેમિનારલા આઊં ધિલ્લી પુગ઼ોસેં. સુરત જે આકાશવાણી કેન્દ્ર જે જુનેં સહકાર્યકર તીં થોડ઼ેંક ટેમલા ભુજ આકાશવાણી તેં પ કમ કરી ચુકલ હિકડ઼ે મિત્ર કે ઉતે ટ્રેનીંગમેં મિલેજો થ્યો. ઊ સુરતનું આયા વા,. અસીં બોંય જેંણા હિકડ઼ે જ રૂમમેં જુની ધિલ્લીમેં કીંગ્સવે કેમ્પ, નિરંકારી કૉલોની જે સિરકારી હૉસ્ટેલમેં ખમ્યા વાસીં. શુક્રવારજી વિરાંઢજો ટ્રેનીંગ પૂરી થિઇ. અસાં બીં જી પાછો વરેજી ટિકિટ રવિવારજી વી. વિચમેં શનિવાર ખાલી પ્યો તે. ઑચંધો મૂંકે માતા જ્વાલા જ્યોતિર્મયી સંભરી આયા. નેં તપાસ કઈંધેં ઈ ઉતાનું બ ખન ગામડ઼ા પર્યા બુરાડી નાલે જે ગામમેં ર્યતા. એંડ઼ી ખબર પિઇ. મૂં મૂંજે મિત્રકે સોંઢાયો, નેં અસીં બોંય જેંણા ઉતાનું રીક્ષા કરી બુરાડી ઉસ્યાસીં. બુરાડી મેં માતાજીજો ઘરબાર ઇન જ રીતેં સજલ હો, ફરક ઇતરો વો ક, ઉતે પુછા કઈંધલ જિજા વા, નેં લૅન લગ઼ાઈ નેં મિલેજો તીં જપાટે જ કમ પતાયજો વો.

'આપ દોનો સાથ જાઓગે યા એક એક જાઓગે?' એંડ઼ો પુછેમેં આયો. વરી ફુલ પ ગ઼િનેજો આગ્રહ કરેમેં આયો. ઇતરે અસીં બોંય અલગ અલગ રડજા ફુલ ગ઼િની ભેગો વિઞેજો આગ્રહ રખ્યો. માતાજી કે મિલેજી રીત ઇન જ પ્રમાણે હુઈ. ઉત પુજી નેં માતાજીજે ઍસારે અસીં બોંય જેંણા પિંઢ પિંઢજા ફુલ ચાંધીજે પગલેં મથે ધરાયા. માતાજી ઉન જ પ્રમાણે અસાં બીં કે પિંઢનું પર્યા રખલ ખપ્પર જે રતે પ્રવાહી મેં પિંઢજી સર્પાકાર લકડ઼ીજી ફણા બોડ઼ી અસાંકે ટિકો ક્યોં. નેં નિધ્રોખીને ન્યાર્યોં.

'બચ્ચા, બહુત સાલોં કે બાદ માં કી યાદ આઈ હૈ નં? સબ તેરી સર્વિસકા કાર્યકાલ સમાપ્ત હોનેકા સમય આ ગયા હૈ. અરે! તુ કૈસા હૈ જો અપને હક કે લીયે ભી લડ઼તા નહીં હૈ!. અપના મંત્ર જાપ જારી રખના સબ મંગલમય હોગા!' ઈ ચિઈ રતે રડજી સાફી મૂંકે ડિનોં. ઇતરો ચિઇ માતાજી મૂં તા નજર હટાઈ મૂંજે મિત્રતેં ખોડ્યોં. મૂંજો ઊ ભાઈબંધ તો કરે; 'માતાજી, મેરા બચ્ચા વિદેશ પઢ઼ને ગયા હૈ, ઉસકી ચિંતા લગી રહેતી હૈ। કૃપા કરકે ઉસકા ભલા કરના ઔર હમ પર કૃપાદષ્ટિ બનાયે રખના ॥

'બચ્ચા, તેરા દૂસરા લડ઼કા વૈસે તો ઠીક હી કર રહા હૈ, પર વહાં ઉસકી સંગત બૂરી હૈ, ઇસ પર તૂઝે ધ્યાન દેના હોગા॥'

'અચ્છા માતાજી! હમ આજ્ઞા ચાહતે હૈ। આપસેં વિદા હો રહે હૈ' મૂંજે ભાઈબંધ ઈ ચેં નેં અસીં માતાજી વટા ઉથીનેં બારા નિકરી આયાસીં. મિંધરમેં સેવા-પૂજાલા મૂં ખેંડો મંઢાયોં નેં રસીદ ગિડ઼ી તડેં મૂંજો ભાઈબંધ તો કરે; 'શું શબાબ! તમે પણ આવા બાવા સાધુઓ પાછળ ઘેલા થયા છો! તમને તો ખબર છે કે મારો એકજ દીકરો છે, તો પછી માતાજી 'દૂસરા લડ઼કા' એમ કેમ કહી શકે? એનો અર્થ એ છે કે, એ ફેંકાફેંક કરે છે!'

'સારું, જેની જેવી શ્રદ્ધા', ચિઈ મૂં ગ઼ાલ કે વારઈ, અસીં બોય જેંણા ચુપાચુપ થોડ઼ીવાર હલ્યા સીં નેં વાટ મ્યા રીક્ષા કરી પાછા હૉસ્ટેલતે આયાસીં. નેં ઑચંધો મૂંજો ભાઈબંધ તો કરે; 'અરે યાર! માતાજીની વાત સાચી છે, હું તો ભૂલી જ ગયો હતો, અમને બે બાળકો થયા હતા, અને તેમાંથી પહેલું થોડ઼ા સમય પછી ગુજરી ગયું હતું. એ વાતને આટ આટલા વરસ વીતી ગયા એટલે મનમાંથી એ વાત જ નીકળી ગઈ હતી.' અર્થાત્ બાળક એક જ છે એમ અમે માનતા આવ્યા છીએ, પણ! આ મારું બીજું બાળક છે! માતાજીની વાત સાચી હતી. અસીં બૉય જેંણા હૉસ્ટેલ આયાસીં નેં બે ડીં પિંઢ પિંઢજે સ્ટેશનતેં પુજી વ્યાસીં.

મૂંકે ઇનજ વરે આકાશવાણી મિંજા સેવાનિવૃત્તિ ગ઼િનણી પિઈ, સે ગ઼ાલ વરી બિઈયાર કડેંક, હેવરતાં જિકીં માતાજી ચ્યોં વોં સે સચો જ પ્યો. હા..! ઇતરો ખરો જ જડેં જડેં આઊં માતાજી વટે વ્યો સેં તડેં તડેં સમસ્યાજો ઉકેલ અચેજી ભધલી બિઈ સમસ્યાઊં અચેજા આસાર પધરા થ્યા, નેં ઇન રીતેં ઇનીં સાથેજી જાધ સુખજી વાટ વતાંઈધલ ઓછી પ ડુખજી એંધાણી વતાંઈધલ રિઇ, ઇનમેં બ મત નઇં.

'यादे माझी अज़ाब है या रब।
छिन ले मुझसें तु हाफिज़ा मेरा।।

(વેયલ ટેમજી જાધ અજાઈ પીડ઼ા ડેતી, હે માલક! ઇતરે જ ચાં તો જ તૂં મૂં વટા મૂંજી જાધાસરી જટી ગ઼િન.)

કમાલ કચ્છી જી!

-ડૉ. રમેશ ભટ્ટ 'રશ્મિ'
મો.૯૪૨૭૨ ૩૫૯૪૧

કચ્છીભાષાજે વ્યંજનનેં કે અગ઼િયા (ડાએ કુરા) સ્વર લગ઼ાઈંધે અર્થસભર સબધ ભનેંતા. ડિસોં..

ક	**અક**	આકડો.
ખ	**અખ**	આંખ.
ગ	**અગ**	અગ઼ડ઼ી;થીગડું.
ઘ	**અઘ**	અઘરી-રો. મુશ્કેલ.
ઙ	**અઙ**	શરીર
ચ	**અચ**	આવ (આજ્ઞાર્થે)
છ	**અછ**	સફેદી
જ	**અજ**	આજે
ઝ		કચ્છીભાષામેં નાંય.
ટ	**અટ**	રેંટિયો. (૨) સુતરના દોરાની આંટી.
ડ	**અડ**	અડણું. ચણવું;નિર્માણ કરવું.
ઢ	**અઢ**	અણસાર
ણ	**અણ**	(વિરૂધાર્થમેં) જીં ક, **'અણખપંધો'** ન જોઈતું.
ત	**અત**	આંતરડા
થ	**અથ**	આથર; તૂટેલા ગોદડાં વગેરે.
દ		કચ્છીભાષામેં નાંય.
ધ	**અધ**	અડધું.
ન	**અન**	અનાજ
પ	**અપ**	(વિરૂધાર્થમેં)
ફ	**અફ**	આફરો
બ	**અબ**	હમણાં જ, અબઘડી.
ભ	**અભ**	આભ

મ	**અમ**	અમૃત
ય	**અય**	અ..ય; બોલાવવાનો શબ્દ.
ર	**અર**	કોસ
લ	**અલ**	જથ્થો
વ	**અવ**	આઊ (સગર્ભા પ્રાણીનું) પેટ
શ,ષ		કચ્છીભાષામેં નઇ.
સ	**અસ**	આંસુ
(ળ)–ડ઼	**અડ઼**	આડસ
ક્ષ	**અક્ષ**	આંખ ('ક્ષ'નો 'ખ' બોલાય છે.)
જ્ઞ	**અજ્ઞ**	અજાણ્યો; બિનપરિચિત.

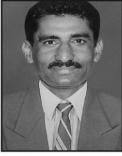

ભેંથ :

જોગી જિંધ જોર, સુતેજો મં કર સાઈઓ,
અગ઼િયા સૅરી સાંકડ઼ી, તું પૂરો બધ પાઈઓ;
(પોય) મારે મનકે સવાઈયો,
ભીમજી ચેં, ગડજી રોં ગોવિન્દસેં.

હે..જોગી(માડૂડ઼ા) હિન જાન કે આશા–તૃષ્ણાએં મિંજા ભચાય, જાણ થિઈ અજાણમેં મં રોં, અગ઼િયા (મૃત્યુ કુરા) સૅરી સોંડ઼ી આય, તૂં હેવરઇં જ (જીવતે જીવ) પાઈઓ મજબૂત કર. (ભગવાનકે ભજ) નેં મનકે મારે, એષણા તૃષ્ણા કે કઢે સડાઈ ભગવાનજે સ્મરણ નેં શરણમેં રોં.

('ભીમ ભજનમાળા' મિંજા સાભાર)

કાંભો

-વિશ્રામ એમ. ગઢવી
મો.૯૮૭૯૧ ૧૬૬૨૭

અભ વઠો નેં સીમ સંભરઈ, અજ ત મૂંનૂ રોવાણું જ નં! તેમેય વઠે પૉઆજી સીમ ત સુખ કેંણ નં ડે. માતંગાઈ ખેતરજે સેડ઼ે તેં ઉભો નેં વાંય કુરાનું અચીંધલ વા જી સિરક મૉલજી બુસકાર ખણીનેં આવઈ. ત્રીઆરૉક ડીયારીએં મોંઘજે સમૅજો ચુટો ચિતર ચિત સામે તર્યો વિઠે. બાજરજી મથાવઢ લા મુલઈ આયા ઐં. બાઈયું ગંધીજા બ છેડ઼ા ભેઠતેં બધ્યાં, ગંધીકે હિકડ઼ી આંટી ડિઈ મથલા છેડ઼ા નિડ઼ી વટે ગંઠ ડિઈ નીઢૂ બધ્યાં. ભેઠ વટ બૉય કુરા ગંધીજી જુલ થિઈ રિઈ બાઈયું બૉય કુરા જુલમેં હથ વિજી ભરોભર ઠાંઠોકે ગ઼િડ઼ાં. મૂંકે ત કૉતક થિઈ પ્યો. કાંભો વારલ હિની બાઈયેંજો ડેખા વિચીતર, પ નૅરીંધે મજા અચે એડ઼ો ભાસ્યો.

બાઈયું ત ડાંતરો હથમેં કરે મંઢાણીયું. તાજી કકરવારે ડાંતરેસેં છિકી ભેરા બાજરજે મથેજો સિડ વઢાંધજો અચે નેં બાઈયું હરેં હરેં હથ પુઠિયા કરે કાંભેમેં વિજન્યું અચેં. ખબર નં પૅ તીં કાંભો ભરજી રે. ઈ નૅરેજી મૉજ પિઇ વિઍ. ઉથલ વરીનેં અચે નેં કાંભો ત ટાટ થિઇ રે. કાંભેવારેજે તિડ઼ેં તેં ભાર અચે તેંસેં ચાલ પ ભધલી વિઍ. વરી ગંધી જે વેજ મિંજાનું સિડ ડોકા કઢી નૅરીએં, હિકડ઼ા ભઘ્રેજા કાડ઼ા, મથે સિજ રગાં રગાં વિઠો થીએ નેં પગરજ્યું કાડરીયું....

...તેંમેં પ ઠામજો ધણી મુલઈએંકે ભરોભર જેડ઼ો હકલે. કિત જિરા પ વેસલો નં થીએ તેંજી ખાંખત રખે નેં સિ઼જ ઉલંઘે તઈ ભરોભર લાંઢે. વરી ખૂણેમેં ઘેરો રિઇ વિએ ત ચોંધો, હલૉ..હાંણે...ત હિકડ઼ી છિકીજો કમ આય! મુલઈ થકેં...સિજ ખુટે, પ કાંભો થકે નં! ઢિગ઼ વધંધો અચે. ભરે ભરે થકોં તોંય કાંભો ખાલીજો ખાલી!

ભૉ, ત વરી કાંભેજી ગ઼ાલતેં અચોં. કાંભો ત નિપટ નિલોભો નેં લા તમા, પિંઢ વટે કીં રખે જ નં. બાજરજે કણેસેં ફાટફાટ થીંધલ સ઼િડ ભરલ કાંભો અખેપાતર જેડ઼ો લગ઼ે. પોખો મુઠ વારે નેં જિકીં જિમીન મા કે ડિનેં સે સૈકડ઼ા કરેનેં જિમીન મા પાછો વારે ડિનેં. ઇતરે ત કાંભેમેં ભરકત આય. નેં ભરકત

કુલાય નં વે? કારણ જ હિકડો ત મા જી ડેપ નેં મિંજ પગરજી બુસકાર આય. કાંભો ભરલ સિડે મિંજા અચીંધલ ફૉર સૂંકેલાય અસૉસાર નિસડા ભનીનેં ભરલ કાંભેજી પુઠ ગિડ઼ી આય.

સિડ ઠલાય ટાંણે કાંભો છુટે નેં સિરા રુડ઼ી રુડ઼ી પખડ઼ાજી રેં. ઇન ચિતરકે ચિતમેં અઆ ઇં જો ઇં જ સાંચવે રખ્યો આય.

'કાંભો' ક 'કાંભઈ' સબધ કુરે મિંજાનું આયો ઇનજી પપજડ઼મેં નતા પોં. પ કાંભો આય કરમી. ઇનજો હિકડ઼ો છેડ઼ો ભેઠમેં નેં બ્યો છેડ઼ો નિડ઼ીમેં આય. કાંભો ચૅતો ક, કમમેં ભેઠ બધીનેં જુપી રૉ ત આંજી નિડ઼ીમેં અમરતજી ઓગરાઈ ડેરાયજી જભાભધારી મૂંજી. કાંભોવારે ધંધો કરે ઈ જ કાંભોખન ખાઈ સગે. વરી, કાંભો હથેં કે છૂટા રખેતો.

ગીતાજીમેં ભગવાન શ્રીકૃષ્ણ ચ્યાં અયાં તીં કાંભો પ ઈ જ [1]સાઓણી ડે તો જ. જૉમથ કર્યાં. પૂએ ઐં છુટા. બીં હથેં કમ કર્યાં.

નૅર્યાં, ખાસે કમમેં ભેરપો કરે તેં લાય કઠણાઈયું પ અચેં. ન્યાર્યાં ન કાંભેજી ગંધી કુતા જિપટી નેં લભૂરીઊં હાઊછ કરે ચૉટી રિઇયું. પ કાંભેજી ગંધી સમતાજો સાંયર આય. ચૂં નં કેં, ગંધી કમ કરે છુટઈ. જિકીં હો સે ઠલાય ડિનેં, પછંઢાજી વિઇ, ઇતરે ફૉતરીય નં રિઇ. ઠામજી રિજ પ ઠામકે પાછી ડિઇ ડિનેં.

લાગ આયો તૅર, કાંભો વારેલાય ગંધી ખઈ પ મૂનું ત કાંભો વારાણું જ નં. ગંધી જ ચેં; 'બચા! ઍડ઼ો ડાખડ઼ો મં કર, અઆ નિઢો ઐઍં.' પ ભરલ કાંભેજી બૉય કુરાજી જુલજો ચિતર અઆ નિપટ ઍડ઼ો જ નજર સામેં અચેતો.

બાઈ ઘા કરેનેં અચે ઇન કાંભે મિંજાનું ત કેરક સીમજો મેવો પ લજે. ઘા જે કાંભેજી ખાંખોસ કંધે ભાંઢરૂ કેરક બજી પ પેં.

–નેં કાંભેજી હી ગંધી પ ખરી બહુરૂપી આય. 'મલ્ટીપર્પસ' સબધજો મરમ તૅની હી ગંધી સમજાય ડિનેં વેં. કાંભો છુટો નેં ગંધી ભરી થિઈ વિઈ. ત કેરક વીંટજીનેં બાઈમાડૂજી મુનતેં સીનૂડ઼ી ત કડેંક છનેંતેં પિંઢ તપીનેં છાઈ ડે. હાંણે ત નાંય ગંધી નેં નાંય સી.

હાયવોય નેં લુછલુછમેં ભાટકીનેં મૂંજો મૂંજો કરે અખીયું મૂંચે ભેરો કંધલેં

[1]ઓરખાણ.

કે કાંભો ચૅતો જ ન્યાર્યો, આખર આઊં ઠલો જો ઠલો જ ઐયાં. ભેરો કર્યો, જરૂર પ સમોં અચે તૅર ડિઇ ડ્યોં...જેંજો આય તેંકે.

જીયણમેં માડૂ કાંભો છોડે જ નતો...નેં નતો ઠલાય..પોય ભાર ખણી ખણીનેં થકે. જાતરું જીયણરૂપી કાંભેમેં સતકરમજા સિરા ભરે ત જાતરા ભાયલ થીએ નેં પાપકરમેંસેં કાંભો ભરાંણુ આય. ત કાંભો ખચે ગ઼રો થિઇ પેં.

પાંજે કાંભેમેં કુરો ભરણું આય? સે પાંકે જ નિકી ક્યો ખપંધો.

卐 સબધજા સાંથીઆ 卐

અકલમાઠો : અકલ વિગરજો.

પર્યાય : વિસર; વિસરઢઢો; વિલાલો; વેવલો.

રૂઢિપ્રયોગ : (૧) મીઠે વિગરજો. (૨)મીઠે વોંણુ.
(૩)મીઠે મૉરો. (૪)મીઠો નં હૂંણું.
(૫)મીઠો જિજો હૂંણુ. (૬) આર નિકરી વિઞણી.
(૭)આર નં હૂંણી. (૮)અટેજોઅસૅલો.
(૯)[1]સિંધોંડ઼ીજો નં હૂણું. (૧૦)[2]સિંધોંડ઼ી પાસો કરે વિઞણી.
(૧૧) વસલેં વિગરજો. (૧૨) અટેજો અસૅલો.

[1/2]સિંધોંડ઼ી (તા.મડઈ) ગામજે મૂરમેં ધરિયા કિનારો હૂંધે મિઠો ખાસો પચેતો, હિતે મીઠો ઈતરે અકલ, અકલ નાંય ઇન સંદરર્ભમેં.

પ્રેમસાગર

-હસમુખ અબોટી 'ચંદન'
મો. ૯૪૨૮૫ ૬૭૯૦૦

માવજીભાઈકિ વિચાર આયો ક, મસ્કતજી ફલાઈટ્ કાલ આય. હલ નં અજ ગોધી મથે આંટો મારી અચાં. ઈ ઉપડ્યા ગોધીઊં ન્યારેલા. કનાર ગોધી, ચમાર ગોધી, ધારૂખાના, ઘાસબંદર અને હે બંદર ન્યારીંધે-ન્યારીંધે હિકડે઼ ઓરખીતે લગંધે વાણ વટ અટકી વ્યા.

આખર વાણકે ઓરખી કઢ્યાં. અતીતમેં માલીક અને હરેક નાખવેકે નાણાં ડીંધલ ઈ વાણ હો 'પ્રેમસાગર'.

ઇનકે ન્યારી માવજીભાઈજે મુખ મ્યાનું ઉદ્દગાર સિરી પ્યા-'અરે તૉજી હી હાલત!? જનમ વખતે કુરો તૉજો નિસીભ હો, નેં અજ઼ હેડ઼ી અવડસા?'

ઘાસ બંદરજી ગોધીમેં ગારે-કીચડ઼મેં કૂંઢી જે ભાગ તઇં ફસેલો વાણ આડે પડ઼ખે પ્યો હૂઓ. ધરિયાજી મછલી જીં સૂંઢેમેં તરફડ઼ે તેંડ઼ી જ હાલત હિન વાણજી હુઈ. ઇનકે ચોક્કસ થીંધો હૂંધો ક, 'રખે મૂંકે કોય બાર કઢે નેં ફિરી ધરિયામેં જીરો કરે. ઇનજી વેધના જાણે માવજીભાઈ સુયોં વોં ઇન રીતેં ઇની આંતરી મથે હરેં કરે નેં હથ ફિરાયોં. જુકો ઇનકે ગમ્યો.

'પ્રેમસાગર'કઈક વરેંનું ઇન જ હાલતમેં પ્યો આય. હિતે જિકીં માડૂ અચીંધા વ્યા તે ઉની ઇન મથે સૂગભરઈ નજર ફિગ઼ાઈ ઇગ઼િયા હલંધા થ્યા તે. પ ઇનજી હમધર્ઘી, ઓરખીતો નેં નિજ પંથકજા આધમી પ્રેમભરી નજર વરસાઈ નેં હથ પસવાર્યો ઇતરે 'પ્રેમસાગર'જી સંવેધનાઊં જાગી ઉથયું. ઇનકે થ્યો મૂંજી વેધના જાણંધલ હી માડૂ મૂંકે નરક મિંજા બાર કઢીંધા જ. માવજીભાઈ ઇનજી હાલત ન્યાર્યો. જીર્ણ-શીર્ણ પાટિયેં રૂપી હડ જિતાતિતાનું છૂટા પઇ વ્યા વા. કૂંઢી સૂધીજો ભાગ ગારેમેં ખુચેલો હો. અરે..' ઇનજી અંધર સુકાઈ વિઞલ ગારો. ઇન ગારે મથે ઉગ઼ી નિકરલ નીરો ઘા. જાણે હિકડ઼ે મોયેલ

વાણજો શરીર મથે સુખી જીવતરજો અસ્તિત્ત્વ. ઇનજો છેલો નાખવો દામજી ચ્યેલ, ગ઼ાલ સ્મરણ તેં અચી વઈ. હા, માવજીભાઈકે ઈ પણ ખબર ક, ‘પ્રેમસાગર’ નામધારી ત્રે વાણ વા. હિકડ઼ો બતેલ પિરકાર જો. જુકો પોપટલાલ હીરાલાલજી માલિકીજો હો, નેં ઇનજો નાખૂઓ ભવાન વિશ્રામ રૂમણા હો. બે વાણજો માલિક હરિરામ કરશનભાઈ નેં ઇનજો નાખૂઓ હો મુંદરેવારો દેવશીં હીરજી. જડેં ત્રેઓ હી વાણ હો નેં ઇનજી છેલી ગોસજો નાખૂઓ હો દામજી વીરજી ધાયાણી, સરંગ તરીકેં લધુ કષ્ટા, ભંડારી કેશા હંસરાજ, નેં ખલાસીએંમેં રણછોડ શામજી, જેઠાભાઈ મુંદરાવારા, દેવશીં માવજી, નાનજીભાઈ મડઈવારા વા. ભાકીંજા છૂટક ખલાસી નેં પેટોડ઼ીઆ કમ કરીંધલ હિન વાણમેં ચડેલા વા.

ગ઼ાલ હુઈ તારીખ ૨૩-૧૨-૧૯૫૩જી. મડઈનું રત્નાગીરીજી ગોસ પોય વાણ ખાલી વો. ઇનમેં નીરમ (આટાર) ભરે રાતજો ટાંણે લાલબત્તી વટાનું ઈ રવાના થ્યો. વાવડો સીયારેજો નેં આલર(ઓટ) લગ઼ી ચુકી હુઈ. વેંણ ઉત્તર-વાંયેજો વો. સઢ, કલમી નેં કાતરેમેં વાવડ઼ે આશરો ગિ઼ડેં. જેંજે કારણ વાણ આશાર માતાજીજા પગ઼ પખારણ વિઞણ લગો.

નૈર્ઋત્ય ખૂણો જલી વાણ સપ જીં ગિસરંધો ઇગ઼િયા વધણ લગ઼ો હો. આકાશ નિપટ ચુટો વો. નક્ષત્ર તારેંકે પિંઢજી કુછણમેં રાંધ કરાઈંધા વા. ગ્રહ નક્ષત્રેંજી ચોકી કરે ર્યા વા. ઉત્તર-ડખણ કુરાજે આભામંડલજ્યું વડરીયું શાંત ગતિસેં અચવિઞ ક્યોં તે. ઉલ્કાઊં તેમેં ટુબી મારે રિઇયું હુઈયું શશિયર કૃષ્ણપક્ષમેં રોકાયેલો વો. શીત-સકર જેડ઼ો માતરિશ્વા સાગરજી જલરાસી મથે સવારી કરે ર્યો હો.

એડ઼ો હો નિવાઈ રાતજો ધરબાર.

સિભૂ થીંધે ‘પ્રેમસાગર’ દ્વારકા બંદરજી વટ અચી વ્યો. હિકડ઼ી રાતમેં વાણ એંસી કિલોમીટર વાટ કપેં. પાણી નેં વા સવરા હૉઆ. ભરતીજી પ્રક્રિયા શરૂ થઈ. લિખવારમેં દ્વારકા નમી વ્યો. બિપોરેં સૂર્યડેવતા અખ કઢેં. વા હલકો થ્યો. હિકડ઼ે કલાકમેં નાસી વાવડ઼ો પુજી આયો. સાંજીજો વાણ માધવાર વટ પુજી આયો. રાતજો સુરતબારી આવઈ. નાસી વાવડ઼ોનેં મોજેં વિચ જુધ ચાલુ થ્યો. હેડ઼ી પરિસ્થિતિમેં વાણજા ગોસ આડા કેંણા ખપેં, આડે ગોસજો મતલભ

ઈ ક, વાણજે સઢજો પરમણ બીં મોરેં વિચ આડો કેંણુ. સઢજી બીં કુરાનું મોજા વાણ મથે તરાપ મારે ર્યા વા. સાંજી અઠેંક વગેં નાખવે પાંજરી કે કલમી નેં કાતરો આરિયા કરેજો આડેસ ડિનેં. કલમી-કાતરેકે આરામ જુડ્યો. મૂર સઢજી જવાભધારી વધઈ. મથાનું ઈ મસ્તીમેં અચી વ્યો. વાણ હિકડેધારું આરામસેં હલણ લગ઼ો. અઠેં ડીંએં રત્નાગીરીજે કાંઠે અચી પુગ઼ો. સિરકારી દસ્તાવેજ કોલ'કે કસ્ટમમેં જમા કરાયાં. માડૂ [1]નીરમ કઢી અધ રાતજો નિવરા પ્યા. સિભુજો વાણ ધૂઈ સાફ થ્યો.

-લધુ, 'વાણ તૈયાર હૂએ ત માલજો ઓડર ડિઈ અચાં.' નાખવે સરંગકે પુછેં.

-'વાણ તૈયાર આય, અસીં પ તૈઆર વિઠા ઐયું. હુતે જિતરો માલ તૈઆર હૂએ ઈ મિણીજો ઓડર ગ઼િની અચીજ.' લધૂ ચેં;

વાણજી આંતરી નેં કુરધે વિચ્ચ લમું પાટિયો મંઢાણું. ધુરેમેં (વાણજે પેટાળમેં) નીસેંણી પ મંઢાણી. બે ડીં જ ગુડ઼જ્યું ભીલીઊં અચણ લગ્યું.બીં કુલેં મથે રખેલ ભીલીઊં ખણી મજૂરધ્રોડ઼ંધા ધ્રોડ઼ંધા પાટિયો લંઘી નેં ધરા વટ અચણ લગા. ધુરેમેં હિકડ઼ો માડૂ નેં નીસેંણી મથે બ માડૂ ઉભા વા. મથાનું ડિનલ ભીલીઊં પેટારમેં ગોઠવાજી વિઇયું કિતરાક મજૂર મોં ચખણી કરી ગ઼િનંધા વા ત કિતરાક વેસા ખાઈ બીડ઼ીજો ધમ મારીંધા વા. ત ચાયજા બંધાણી ચૂસ્કીઉં મારે ફિરી કમતે લગ઼ી વેંધા વા. દામજી, લધુ, દેવશીં નેં રણછોડ છતેડ઼ી મથે 'મીંઢીકોટ' રમી ર્યા વા. રણછોડ બીડ઼ી ધુખાયં બ ચૂસું ભરેં તાં ત ઇનકે પીસજી વારી આવઈ. મોં મિંજાનું બીડી કઢી કાંકલ મથે રખેં. બાંટ કંધો રાંધમેં ગુલતાન ભની વ્યો. ધુખેલી બીડ઼ી ફિરી ખણંધે ભુલી વ્યો. બીડી બાંકસ મથાનું રુડ઼ીનેં નીચે સતરંગી મથે છણઈ. થૂડ઼ીકવારમેં કીંક ધુખેજી વાસ અચણ લગી.

દેવશીં ચેં ; 'ન્યાર્યો તાં, કીંક ધુખંધો વે એડ઼ી વાસ અચેતી. પૅલા પિંઢપિંઢજા કપડ઼ા તપાસી ગ઼િનો.' દામજી, લધુ નેં દેવશીં પ ઉભા થિઇ નીચેં મિડ઼ે ન્યારી ગ઼િનેલા ચ્યોં. વાસ હાંણે વધૂ અચણ લગી હૂઈ. ધૂં ડેખા ડિનેં વેં, જાં ન્યારીયેં ત સતરંગી ધુખી રિઈ હુઈ.

દામજી રણછોડકે ઠપકારેં;

[1]રેતી.

'ભિણ્યા ગેલસફા, કુખમેં છોરો નેં ગોતે વરી બે કિતક? તોજી બીડ઼ી સતરંગી બારી વિધેં. તોજે પગાર મ્યાનું પૈસા કપણાં પોંધા.'

-'માલમ, સિભુનું પીસી ર્યો ઐયાં. બીડ઼ીજી તલપ કનાં રાંધજી વલપ ભારી થીએ, ઇનમેં આંજા કુત્તા-મિન્ના થોડ઼ા માર્યા ઐં! સતરંગી ડાડા આધમજે વખતજી. ઇનમેં તું મૂંજો પગાર કપીનેં? વિઞ...વિઞ ...હાંણે'

નિઢો ધુખલ સતરંગી મથે પાણી છંઢાણું. સરખો અકસ્માત હટ્યો. બીં ડીંએમેં 'પ્રેમસાગર'જો પેટ ગુડ઼સે ભરજી ર્યો, સાંજી સતમી નેં કૉલ ગિની દામજી વાણતેં આયો. ઇન ભેરો ધરિયાજી વાટજો ભોઈયાણું પણ આયો. હી ભોમિયો કોય પણ ખાડી મિંજાનું સુરક્ષિત બાર કઢી વિઞેમેં માહેર હો.

વાણ ખાડીજે બાર નિકરી રવાનું થ્યો. બીં ડીં પૉઆ વાવડ઼ો ઉગોંણું લગ઼ો. નાસીજો મોજો વઈધો થ્યો. બે વાણેંમેં હમેસાં સરંગજી ભૂમિકામેં રૅલ રામજી ડોસા ફોફીંડી હો, ઈ ખાસે અનુભવી ખલાસીજે રૂપમેં કુછ્યો; 'દામા મોજો નાસીજો અચેતો. ઇગ઼િયા નાસીજો જૉર વધંધો. વાણકે કાંઠે કુરા જ હલાણું પોંધો.'

દામજી હુકેજો કાંચ સાફ કરીંધે ચેં;

'તોજી ગ઼ાલ સચી આય. જેડ઼ો વા, તેડ઼ી ડેવાજે પુઠ. જેંસેં વાણ હલાયજી પ મજા અચીંધી.'

મિણીજી ગ઼ાલ હિકડ઼ી જ થિઈ. સુખાણીકે સૂચના ડિનેમેં આવઈ. વાણકે વધારે બાર વિઞેલા નં ડીંણું. કાંઠે મથાનું વા હલ્યો પ્યો. સરંગ નાખવે

વટ ગ઼ાલ રખંધે ચેં;

'વાણકે જિરા બાર વિઍલા ડ્યોં, સાંજી ફિરી હેરીઓ ફિરાઈ નેં કાંઠે ગ઼િની ગ઼િનબો. કાંઠે અચીંધે લાંગરી રૉબો. પોરીઆ જાગ઼ંધા હૂંધા. કાંઠે ભરોભર પાણી પુજંધા તડેં લંગર ઉપાડે઼ વાણકે વિઍલા ડીબો. ઈ કરેસેં મિણીકે આરામ મિલી રોંધો નેં આરે કે પણ ભીડ઼ી ગ઼િનાંધો.' લધૂ ચ્યેલ ગ઼ાલ પિરમાણે મિડે઼ થીણ લગ઼ો. રાતજો કાંઠો-આરો ભીડ઼ી ગ઼િડ઼ોં લોલી નેં પાવડ઼ો પાણીમેં ફગ઼ાયાં. અધ રાતજો કાંઠે મથાનું થધે વા જી સુગંધ અચણ લગ઼ી. મિડે઼ ખલાસી ઉથી વ્યા. લોલી નેં પાવડ઼ો ઉપાડ્યાં. 'પ્રેમસાગર' ત્રેં સઢસેં સજ્જ વો. ઈ હિકડે઼ જ મુજરેમેં હલ્યો અચંધો વો. વાવડે઼જી હેરાફેરી થીએ તાં નાખવેકે જાણ કરેજી હુઈ. ઍડ઼ી સૂચના નાનજીકે મિલી ચુકઈ હુઈ. 'પ્રેમસાગર' કચ્છજી વાટ જલે ગ઼િડે઼ં વેં. વાણ સુરતજી બારીમેં અચી વ્યો. હિતાનું તકલીફ પૅજી સરૂઆત થઈ. અધરાત પૉઆ વાણ છછીજે આસેપાસે હો. હિતેજો ધરિયો લગભગ તાંગો (છીછરો) ચઈ સગ઼ાજે ઍડ઼ો હો. હેવર દેવશીં માવજી જી પૉરી હલંધી હુઈ. ઇન નાખવે કે ઉથીઆરે નેં ચેં;

'દામા માલમ, વાવરો પુઠેરો થઈ વ્યો આય. કુરો ગાભિયો ચડ઼ાઈબો?' નાખૂએ ઉથીને ન્યારેં, તાં વાણ આડે ગોસેં હૂઓ. નીચાનું ખુડખુડાટ અવાજ અચી ર્યો હો. 'મોર' ખિલખિલાટ ખિલી નં ર્યા વેં, સે પ સિકારજે મૂડ઼મેં હૂએં તીં. દામજી માલમકે હી અવાજ ભાસ્યો નં. ઈ હિકડે઼ધમ જપાટે કુછ્યો- 'સુખાણ છડીનેં ગોસ ધસ્તૂરમેં ખેંચી ગ઼િનોં.'

દેવશીં છેડ઼ે કે ખેંચી ધસ્તૂરમેં બધી ગ઼િડેં. ભેરઈભેર ધામણકે પ ખેંચી ગ઼િડ઼ેં. વાણકે મૉરજે મિંજારા જે ભાગ મ્યાનું વિઍલા ડિનેં. મોરવારી જિગ્યા સાવ મૂરમેં અચી વઈ. દામજી ચે, 'લિખૂડ઼ા ઇનકે 'મોર' ચૉવાજેતો, ઈ ખબર આય?'

-'માલમ મૂંકે ઈ ક અવાજ ઈજજ અચીંધો હૂંધો.'

-'ભેસુધા, ઇતરા વરેં ધરિયામેં કઢે તોંય અવાજકે નતો ઓરખી સકેં?'

-'કુલાય ઢિગજી કરીએંતો હેં...નં ઓરખી સગ઼્યોસેં ઇતરે નં ઓરખી સગ઼્યો.'

આલરજી (ઓટ) શરૂઆત થઈ ચુકી વી. વાણ ગ઼ચ પાછડ઼ નિકરી વ્યો. પિરોં પિંઢજો ધ્વાર ખોલેં. ધ્વાર મ્યાંનું સોનાવરણી સિભુ પિંઢજો પગ બાર રખેં. હેમસરીખા ધરિયાજા પાણી કેસરભિનાં ભન્યા. પાણી માપેજી જરૂર નં લગ઼ી. વાણ આસારમાતાજે મિંધર વટ અચી પુગ઼ો. તિત 'મંગલા' આરતી થઈ રઈ હુઈ. વાણજો મુજરો કિનારે કુરાજો હો. હિકાહિક પઠાણ જિમીનમેં પછડ઼ાણું. આટાર ભેરા પાયણ હૂંધા ઇતરે પઠાણ જોરસેં ભૂટકાણું. ઇનજો અવાજ છેટે સુધી સુણાણું. વાણ ભૂટકેસે પાછડ઼ ખિસ્યો. નાખવેજો મગજ સાતમે આસમાને વ્યો. બ-ત્રે ગારીઊં ડિઈ..રણછોડકે ચેં,'સુઆ, મૂં કુરા કુરો ન્યારીએં વિઠો. ભુરધ ઉપાડ઼ નેં પાણી માપ.' રણછોડ પાણી માપેં. પાણી ચાર ફૂટ તઇં જ હો. વાણ જિમીનકે છિબી વ્યો. ઓલરેજી તૈયારીમેં વો. દિગંતજી બારી મ્યાનું જિત સિજ મોં બાર કઢેં તિત વાણ 'મેડ઼ી'મેં ઘુસી ચુક્યો વો. ઘુસેલે વાણકે બાર કઢેલા દામજી, રામજી નેં લધૂ સલાસૂલી કરેલા લગ઼ા. બિનઅનુભવી લગંધો દેવશીં રામજી ફોફીંડી પિંઢજે અધા વટ સવાલ કેં; 'ભાભા મોર નેં મેડ઼ીસેં ભચેલા કોક એંડ઼ો ઓંઠો નં રખણું ખપે?'

રામજી પુતર દેવશીં વટ પિંઢજો અનુભવ રજૂ કેં-'હિત અભોંઈયાં માડૂ તાં અચેં નતા. ભોંઈએંકે મિડ઼ે ખબર હૂએતી. કિઈક વરેંનું ધરિયામેં આટારજા ઢૂઆ પ્યા એં જેંકે પાં 'મોર' ચોંતા. ઇનમેં પાયણાં પણ એં. આલર ટાંણે વાણ પછડ઼ાજી પેંતો. નિંઢો લાયજો નેં આસારજે ધરિયામેં કૈક વરેં પેંલા જાણે કોક મેલ-મેડ઼ી ગિરક થઈ વ્યા વેં નેં ઈ ખનેંર ભની ધરિયામેં ઉભા ર્યા વેં એંડ઼ો લગ઼ેતો. ઈ મેંલકે પાંજી ભાષામેં મેરી (મેડ઼ી) ચોંતા. હિન મેડ઼ી જે પાયણમેં વાણ ફસજી વિઞે ત કઢણું ભારી થઈ પેંતો.'

અંતે મિણીજી મરજીસેં મછવો નીચે ઉતારેમેં આયો. નેં ધવરજી મધધસે લોલીકે નીચે ઉતારેમેં આવઇ. મિડ઼ે ભરતીજી વાટ ન્યારણ લગ઼ા. ભરતી ચાલુ થીંધે વાણમેં કર સા આયો. ઈ ડુલણ લગ઼ો. પાછલો મોંરો વધારે ઉચ્ચું-નીચું થીણ લગ઼ો. જડેં ઇગ઼િયાજે મોંરે વટ પાણી ઓછા વા. દેવશીં પાણીમેં ઉતરી નેં ધક્કો મારેલા લગ઼ો, તોંય ઈ જિરાય નં ડુગ્યો. મોંરે કે કુલેમેં ભરાય વાણકે ઉચું કરેજી મે'નત કેં, પણ નાકામિયાભ નિવડ્યો. હાંણે ઇનજો હિકડ઼ો જ ઉપાય હૂઓ, જ ભરતીજા પાણી વધેં ત 'પ્રેમસાગર' હેત વતાય. પઠાણ મેડ઼ીજે પાયણેમેં ભરોભર જેડ઼ો ફસાજી વ્યો હૂઓ.

ભરતીજા પાણી છાતી સમાણા થ્યા. પાણીજે વેંણજે કારણ બોય મૉરા ઉચ્ચા-નીચા થીણ લગા. દેવશીં પાણીમેં વિઞી રસ્સો બધી વાણ મથે આયો.

બ ખલાસી ધવરમેં બાંયાં વિજી ફિરાયલા લગ઼ા. ધવરમેં રસો વીટાંધો વ્યો નેં વાણ પાણીજે સપાટી મથે અચીંધો વ્યો. ભીંગારો જીં ફુલ મથે ગુણગુણાટ કરીંધો છિતો થીએ તીં 'પ્રેમસાગર' સપાટી મથે બાલ મોજેંજી મસ્તી ભેરો રમણ લગ઼ો. ભરતીજો ઉન્માદ ઈ ધરિયાજો યૌવન ઈ કીં કરીંધે ખમંધો નં હો. લોલીકે મથે ખેંચેમેં આવઈ. વાણજી નેમ ઉગ઼ોંણે કુરા થિઈ. તૈયાર હંજકે હંકાર્યો. નેં કાતરો નેં કલમીજે સહારે 'પ્રેમસાગર' મડઈજી વાટ જલી ગ઼િડેં.

:: ધરિયાજા પારિભાષિક સબધ ::

*ગોદી-ખાડી *કૂંઢી-વાણજો શરૂઆતજો ભાગ; ખોબે જેડ઼ો ભાગ *આંતરી-વાણજે મથેજી કિનારી. *નાખ(ખૂ)વો-નાખુદા, વાણજો કેપ્ટન *સરંગ-નાખવે પોયજો ખલાસી. *પાંજરી-સઢ બધંધલ નેં છોડ઼ીંધલ. *ભંડારી-રસોઈયો. *પેટોડિયો-પગ઼ાર વિગર કમ કરીંધલ, માતર ખાધે-પીધેજો મિલે.(પણ વાણવટીજો કમ સિખેલા મિલે.)*કલમી, કાતરો, ગાભિયો, ગોસી-સઢજા નાં ઐં. *વાવડો-વા,પવન. *હેરિયો-વાણજી ડિસ ભધલાયેલા સઢ ફિરાયણું સે. *પૉરી-ખલાસીએં કે ત્રે અથવા ચાર કલાક તઈં ડ્યુટી કરણી ખપે સે. *કિનારો ભીડ઼ી ગ઼િનણું-આરે પુજણું. *લોલી-છ પાંખડ઼ેંવારો લંગર *પાવડો-બ પાંખીએવારો લંગર *મુજરો-સચી ડિસ, નિયત ચાલ. *નેમ-ડિસા. *સુરતજી બારી-કચ્છજે અખાતમેં પ્રવેસેજો મુખ;નાકો. *ગોસ-તૈઆર રખલ સઢ. (૨) સફર, પ્રવાસ. *આડા ગોસ-દા.ત. વાણ ઉગોણેં ડિસમેં વેંધો વે તડે સઢ ઉત્તર-ડખણ ડિસમેં રખેમેં અચે સે. *નાસી વાવડો-વાઈ ડિસ મિંજા વઈંધલ વા. *નમી વ્યો-પસાર થઈ વ્યો. *આરિયા-સઢ નીચે ફિગ઼ાયણું.

પૂરક માહિતી : માવજીભાઈ નેં હરેશ ફોફીંડી (મડઈ)

અમૃતમય પરસ

-પ્રતિમા રમેશ સોનપાર
મો.૯૫૩૭૦ ૨૭૧૮૫

હલ, રીમા! અવેર થીએતી, તું નીસાડ઼ વિઞેમેં રોજ મોંડ઼ો કરીયેંતી,. તકડ઼ કરીંધી મોના રીમા કે બોલાયલા આવઈ હુઈ.

'ભસ, બ મિલીટેંમેં...હી...આવઈસેં..' ચોંધડ઼ેક નેં હૈયા જ દફતર ખણી રીમા બારા આવઈ.

ભેરીયું જ નિત નીસાડ઼ વેંધલ જેડલું હુઈયું. રીમા નેં મોના બીં જો ભનંધો પ લાટ હો, બોંય મિલેં તડેં ઇનીજ્યું ગ઼ાલિયું કલાકેંજા કલાક હલેં. રીમા રૂપારી સટૂકડ઼ી નેં ફુટરી હુઈ. તીં ભણેંમેં પ ભારી ચુટી હુઈ, ત મોના પ છુટેંવારેં માઈતરેંજી હિકડ઼ીને હિકડ઼ી ધી હુઈ પ ભણેમેં ત ઈ પ ભારી ચુટી હુઈ.

મા વિગરજી રીમા કાકી કે કમમેં ટેકો-આયસોપાયસો કરાયનેં પોય નીસાડ઼ વિઞે. મા જો મોં કેડ઼ો વે,મા જો પ્રેમ કેડ઼ો વે ઇનકે જાધ પ નં હો. હિન વઈ મેં સમજણ નેં જભાભધારીતેં ભારી ધ્યાન ડીંધી હુઈ. ઘરમેં પિંઢ કાકીલા બોજ નં ભની રે તેંજો ઇનકે ભરાભર સમજણ હુઈ.

હાઈસ્કૂલમેં આઠમેં ધોરણમેં રીમા આવઈ. ઇનજો અવાજ બોંરો જ મિઠો હો. તીં ઇનકે ગાતેજો પ અજાવ છોક હો. નીસાડ઼ મેં કો પ કાર્યક્રમ વે ત રીમા ગ઼ાતેમેં હોંસસેં ભાગ ગ઼િનંધી હુઈ.

હિકડ઼ો ડીં નીસાડ઼મેં રેડિયેજે કાર્યક્રમલા પ્રેકટીસ થીંધી હુઈ, બિઈયું છોકરીયું પણ ભેરીયું હુઈયું. ઇનીજો સંગીત માસ્તર ચેં; 'રીમા, તું ખાસો ગ઼ાઈયેંતી. તું અગ઼િયા ઉભીનેં ગાય, રીમા વિઈ નેં ગ઼ાતેલા લગ઼ી.

રીમા થોડ઼ો નીચે ઢારમેં ગા, સાહેબ ઇનકે સમજાઈંધે નેં ઇનજે હથજો સ્પર્શ ક્યોં. બખન વેરા એંડ઼ો ભન્યો, પ! રીમા ગોયર્યોપાર્યો કેં, માસ્તર અંધો આય ઇતરે એંડ઼ો ભન્યો હૂંધો, પ! ઘણેવાર એંડ઼ો થીંધો ર્યો. રીમા ઇનજી ડાનત

સમજી વિઇ, નેં છેટે ખિસકી વિઇ. ઈ હી કાર્યક્રમતાં ભરાભર પતી વ્યો. પ! ઇન હિકડ઼ો ડીં મોના કે હી ગ઼ાલ કેં, 'મોના! હિન સાહેભજી ડાનત ચોખી નતી લગ઼ે. હાંણેનું આઊં કો પ કાર્યક્રમમેં ભાગ નઇં ગ઼િના.

ઇન ભના પોઆ રીમા તાં ભણતરમેં લગ઼ી રિઈ. વર્યાવરે ખાસા માર્કા ગ઼િની ઈ પાસ પ થીંધી રિઈ. પોય ત રીમા નેં મોના કૉલેજમેં એડમિશન ગ઼િડ઼ોં. ઉત ત છોરા-છોરીયું ભેરા જ ભણે. ઇતરે હિતેતાં વરી જિજો સજાગ રોણું ખપંધો હો. વાટમેં અચીંધે-વેંધે છોરા વાયડાઈ કરીયેં ક, રોમિયોગીરી કરીયેં ત જિરા પ ધ્રિજે વિગર ઈ સામઊં જભાભ વારે તડેંજ ઈનકે શાંતિ થીએ, નેં જરૂર પેં ત હેકાંધી લપણ પ હણંધે ઈનકે શરમ નં થીંધી હુઈ. બસમેં અપ-ડાઉન કરીંધે ચાયચેતાયનેં ભૂટકાજીને સ્પર્શજી મોજ ગ઼િનણી, ક ધકો લગ઼ેજો બાનુ કઢી ઈનકે ધકો ડિઇ ભૂટકાણું, ઈ ત હાંણે રોજજી ગ઼ાલ થિઈ રિઈ હુઈ. રીમાજી ગજભજી સૂચંણી કાયા, ઇનકે જિતતિત નડ઼ઈતે. ઈ હિન ગ઼ાલતેં બૉરી સજાગ હુઈ. છતાં પ...

મોના, કુરો મિડ઼ે માડૂ એડ઼ા જ હૂંધા? બસમેં ત જોઆંણ વેં ક ગઢા-બુઢા, મૂંકે ત હિન મામલેમેં મિડ઼ે સરખા જ ભાસેંતા. ઈનીજે ઘરમેં પ ઈનીજ્યું માવરું-ભેનરું હુનીયું જ નં! ઇની નિરજેંકે લિખ ચોં સે લિખ જિતરી પ શરમ નાંય. મોના ન્યાર, મૂંકે ત જિજો જ અગ઼િયા ભણણું આય. નેં મૂંજી મા જો નાલો ચમકાયણું આય, ભસ! મૂંજી હી જ મહેચ્છા આય.

'રીમા!, અજ઼ તોંકે છોકરેવારા ન્યારેલા અચેવારા અઈં, ઇતરે સાંજીજો તૈયાર રોંજેં.' ઇનજી કાકી ચ્યોં.

ના, કાકી! મૂંકે વીંયાં નાંય કેંણા.

'ઈ સે કીં હલે?' જોઆણ કુટરી ધીકે ઘરમેં વેરાય કિતરા ડીં રખંધાસી? નેં બેટા! હિકડ઼ો ડીં ત સાવરેં વિઞણું જ આય નં?'

-નેં તિન ડીં સાંજીજો છોકરે વારા ઇનકે ન્યારણ પ આયા. મૂરતીયો ડિસણે-વાસણે ખાસો લગ઼ો, વરી સિરકારી નોકરીવારો નેં નાતજો જ હો, હિકડ઼ી જ મુલાકાતમેં મિડ઼ે ગોઠવાજી વ્યો. બીં મેંણેમેં ત ઇનીજા વીંયાં અમીતસેં ધામધૂમસેં થિઈ વ્યા. હનીમૂનલા બોય સીમલા,મસૂરી હીલસ્ટેશનેંતેં ફિર્યા. ઉત

અમીતજે વિચિતર સ્વભાવજો પરિચય થ્યો.

હિકડ઼ો ડીં બૉય સનસેટ પોઇન્ટ ન્યારેલા વ્યા તે નેં વાટમેં અમીત ચેં; 'રીમા! વાટમેં કીં હલણું તેંજી તોકે સુધ નાંય. તૂં તાં નિપટ અકલ વિગરજી અઇયેં.' તૉજો મિડ઼ે છેલેમેં છુટી વ્યો, ભણઈએં પ ગણઈએં નં.'

રીમા ત હી સુણી અવાક્ થિઈ વિઈ, ઇનકે થ્યો જ મૂંજો રૂપનેં મૂંજી સૂંઆલપ મૂંજા ધુસમણ ઐં કુરો?, ધુનીયાંજી ખરાભ નજરેંનું ભચણ મૂં વીંયાં ક્યા. પ! હિત ધણી પ અવઠોરેતો! ઇનકે લગ઼ો જ અમીત કે પિંઢજો અહમ્ અવડિસ સુજાયતો, નેં કાં ત ઘરવારી વિઆયજો ધ્રા નડ઼ેતો, નં ત હેડ઼ીયે સ઼ાધારણ ગાલીયેંમેં ઇનકે સરાર ત્રોડ઼ે નં!.

રીમા સંસ્કારીને સમજધાર છોકરી હુઈ. ઈ માઠમૂઠ ઇનજી અવગણના સેન કરીંધી રિઈ, અમીતજો જુલમ વેરાવેર વધંધો વ્યો. ઇનજે અકડૂ સ્પર્સજી ઈ આધી ભની વિઈ હુઈ. જડેં જડેં બાર નિકરેજો થીએ તડેં તડેં ગિથર નીચી કરે માઠમૂઠ હલઈ હલે, કો સગ઼ો સંબંધી મિલેત પ જિજી ગ઼ાલબોલ કરેજો ટારે. હુભસેં કેંકે પ કુછાયણું નં? ઍડ઼ે અમીતજે આદેશકે ઇન આત્મસાત કરે ગિ઼ડે઼ં વેં.

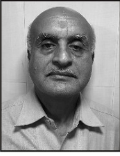
'જો તુમકો હો પસંદ વહી બાત કરેંગે,
દિન કો અગર રાત કહો તો રાત કહેંગેં.'

જિન ગ઼ાલસેં ધણીકે સંતોષ નેં રાજીપો નં થીએ, ઍડ઼ી કો પ ગ઼ાલનું ઈ પર્યા રિઈ ભારતીય નારીજો ધરમ ધિલમેં ધારે ગિ઼ડે઼ં વેં.

સમય વેંધે કાનકુંવર જેડ઼ો ભગવાન પુતર ડિનેં. ઇનજી ખુશીજો પાર નં હો. માજી મમતાજા બંધ છુટી વ્યા. નેં જીયણમેં નિજાનંધ પખડ઼જી ર્‍યો. ગભૂર બચેજે અડજો સ્પર્શ ઇનજી મમતામેં વેરાવેર વધંધો જ ર્‍યો. પા પા પગલીયું ભરીંધો બચો ધ્રૉડ઼ી ઇનકે ચોટીરોંધો હો તેર ઇનકે અજાવ આનંધ અચીંધો હો, હી સ્પર્શ અમીતજે સો સો જુલમેંનું વડો હો.

ઍંકાર, સ્વમાનભંગ, વાસના, ક્રૂરતા, નેં પિંઢજે અડકે ચૂંથેજી ડુખડાઈ પીડા મિંજા જન્મલ પુતરજો સ્પર્શ સનાતન, સાશ્વત નેં અમૃતમય હો.

॥ ચૉવકજો ચિસ ॥

'ઉજ જિભ ઘોડે઼ ચડ઼ાય નેં ઉજ જિભ ગડૉડે઼ ચડ઼ાય.'

-અરવિંદ રાજગોર
મો.૯૯૮૭૯ ૬૫૭૯૮

ચેંતા ક, 'ઉજ જિભ ઘોડે઼ ચડ઼ાય નેં ઉજ જિભ ગડૉડે઼ ચડ઼ાય.' ચોંધા હૂંધા ઈ સચો જ હૂંધો. માડૂ ભગવાનજો અદ્‌ભુત સર્જન આય. માડૂજે શરીરજી રચના કરે પ્રભુ ગજબજી કિરામત કેં આંય.

ન્યારેલા બ અખિયું ડિનેં, સુણેલા બ કન ડિનેં, સૂંઘેલા નેં સા-ઊસાસેંલા નકમેં બ ફોયણી ડિનેં. ડિને-ગ઼િનેલા બ હથ ડિનેં, હલેચલેલા બ પગ઼ ડિનેં.

પ! જિભ હિકડ઼ી જ ડિનેં, નેં કમ જિજા કરે. મિઠો, ખારો, ખૉરો, થધો, કોસો ઇની મિણીજો ઍસાસ જિભસેં થીએતો. જિભ કડેં ધુકા પ ખારાયતી, 'માડૂકે તારે પણ,નેં બોડ઼ે પણ.' વરી, પિંઢતાં બત્રી ડંધે વિચ પૂરેલી રક્ષિત હોયતી. કેંજીક જિભ છૂટ પ વેતી. જેંકે 'ગ઼ાલિયાર' ચેંતા. તીં ઍડે઼ જિભજે છૂટ માડૂકે 'વાતફાટો' પ ચેંતા. માડૂજી જિભ કડેંક કરવતજો કમ પ કરેતી.

મહાભારતમેં દ્રૌપદી જિભ જલેં વેં ત, મહાભારતજો યુદ્ધ ટરી વ્યો હો. નેં ભગવાન કૃષ્ણ કીં કુછ્યા નં વા ત ગીતા જેડ઼ો ગ્રંથ મિલ્યો નં હો.

ઇનકે સિરાયનેં રખણી ખપે. શાસ્ત્રેંમેં ચ્યોં અયોં ક, **'શબ્દારવ્યા જ્યોતિ પ્રકાશો'** શબ્દજે વેગમેં વોંધલ પાણીનું નેં વા (હવા)નું પ જિજી તાકત આય. ત ચાણક્ય ચેંતા ક, 'માડૂ કે જિભસેં જ સમૃદ્ધિ નેં વિનાશ મિલંધો હોયતો.'

વરી રહીમતાં ઈ ચેંતા ક,

'રહીમન જિહ્વા બાવરી, કહિગ સરગ પાતાલ,
આપુ તો કહી ભીતર રહી, જુતી ખાત કપાલ.'

રહીમ ચેંતા ક, જિભ તાં એડ઼ી ચાલાક આય ક, ઈ આડો અવરો બોલે મોં મેં સિરી વિઞે. જડેં માર ખાધેજો વખત મથે કે અચે.

કબીર સાહેબ હિકડ઼ી સાખીમેં ચેંતા ક;

‘જિભ્યા જિન બસમેં કરી, તિન બસ કિયો જહાન,
નહિ તો ઔગુન ઉપજે, કહી સબ સંત સુજઝાન.’

અર્થાત્ જેં પિંઢજી જિભકે વસ કયો આય ઉન માડૂ સજે વિશ્વકે પિંઢજો કરે ગ઼િડ઼ેં આયં. મૂર ત સંસ્કૃતભાષાજે જિહ્‌વા’ શબ્દ મિંજાનું હી શબ્દ અચેલો આય. કિતરાક રૂઢિપ્રયોગ નેં વાક્યપ્રયોગ ન્યારીંયું ત, **જિભ ચિચરણી**-હા કરેનેં પોય ફિરી વિઞણું અર્થાત્ ગ઼ાલાવેલો થીણું. **જિભ જલણી**-ગ઼ાલ(લિફ઼) ભંધ કેંણી. **જિભ નં હૂણી**-ઓછો બોલણું. **જિભ હકલણી/હલાયણી**-જું ઠીક લગ઼ે તીં લિફ઼ કેંણી. **જિભ અચણી**-બોલબોલ કેંણું. **જિભ ઉપડ઼ણી**-છૂટ,બેફામ બોલણું; સામે બોલણું. **જિભ કઢણી**-ચારા કઢણા. **જિભ જલણી**-અપમાન સેન કરે ગ઼િનણું. **જિભ વધણી**-જું ઠીક લગ઼ે તીં ભકભક કેંણી. **જિભ વરણી**-ચોંધે હિંમત અચણી.

જિભડ઼ી;જિભડ઼ો, ગૉરબાઈ, લૂલી ઈ મિડ઼ે ઇનજા લાલિત્ય વાચક નાલા ઐં. હાંણે હી પ્રકરણ હિત પૂરો કરીયાંતો નિકા ઐં ચોંધા ક, ‘હિનજી જિભ બૉરી વધી વિઈ આય.

હિકડ઼ા વા વેલૂમા (વેલૂમા હૉસ્પિટલમેં)-૨

-કિશોર શાહ-સંગોઈ
મો.૯૮૨૦૯ ૪૪૪૦૬

(વે અંકમેં વેલૂમા હૉસ્પિટલ મિંજા બારા નિકર્યા નેં ચંચલ મિલઈ, તેં પૉઆ જી ગ઼ાલબોલ.)

વેલૂમા : ચંચલ કુરો થ્યો તૉજે પુતર કે?

ચંચલ : એપીનસજો ઓપરેશન કરાણું પ્યો.

વેલૂમા : એપીનસ! ભારી ઑખી નસ વે તી. ચેંતા ફ઼ાટે ત માડૂ મરી વિઞે!

ચંચલ :.....!

વેલૂમા : કુરો થ્યો વો સે એપીનસ ઉપડ઼ઈ?

ચંચલ : થોડા ડીં થ્યા. પેટમેં આજાર થ્યો તે. ડાગધરેં કે વતાયો પણ આજાર વધંધો વ્યો. પોય હોસ્પિટલમેં આવ્યા. હિત પેટજા ફ઼ોટૂ કઢાયા. ડાગધર ચેં; એપીનસ આય. ઓપરેસણ કરાણું પોંધો. હી નેર્યો ફ઼ોટૂ.

(ચંચલ ફ઼ોટૂ(એક્સ-રે)કવર મિંજા કઢેનેં વેલૂમા જે હથમેં રખેં. વેલૂમા એકસ-રે ઊંચા કરે વડો ડાગધર નેરીંધો વે ઈં સની નજરેં નેર્યાં. મથો હલાય ચંચલકે ફ઼ોટૂ પાછા ડિનાં નેં પુછ્યાં.)

વેલૂમા : ઓપરેશન ભરોભર થ્યો?

ચંચલ : હા..ભરોભર થ્યો.

વેલૂમા : કિતરા કલાક હલ્યો?

ચંચલ : ત્રે-સાડ઼ા ત્રે કલાક હલ્યો.

વેલૂમા : ભારી હલ્યો ભલા!. કિતરા ટાંકા આવ્યા?

ચંચલ : વી ટાંકા આવ્યા.

વેલૂમા : હૈયો! માતર વી ટાંકા! રમણીક કે તાં સતાઈ ટાંકા આવ્યા વા.

ચંચલ : ડાગધર ખાસો વો તેંમેં વી ટાંકા આવ્યા.

વેલૂમા : ઊ તાં ઠીક આય, પણ ડાગધર ટાંકા ઓછા ગિડેં, ટાંકેંમેં પ લોભ કેં, ક્યો ડાગધર વો?

ચંચલ : વી.કે.દેસાઈ વો.

વેલૂમા : 'મો નિપટ નિકામું ડાગધર.' ઇનજે હથા કેસ ખોટા જ થિઈ વિંએતા.

ચંચલ : એંડ઼ો નાંય મા.

વેલૂમા : એપીનસ કઢે નેં ડાગધર આંકે વતાયેં?

ચંચલ : હા, વતાય નેં પાછો ખણી વ્યા. ફુગાય ડિનેલા.

વેલૂમા : જી..બો, હિકડ઼ી બાટલીમેં ભરાય ગિનજે નં. મિણીકે વતારેલા થીએ.

ચંચલ : ડિનાં જ નં પોય કુરો થીયે?

વેલૂમા : જેન્તીજી વઊજો પથરીજો ઓપરેસણ ક્યાં વાં, ત પથરી બાટલીમેં ભરે નેં ડિનાં વાં.

ચંચલ : ઊ તાં પથરી વી તેંમે ભરે ડિના. હી તાં એપીનસ આય.

વેલૂમા : મિડ઼ે હિકડ઼ો જ ચોંવાજે. એપીનસ વે ક; પથરી વે. મૂકે એપીનસ નૅરણી હુઈ ક, કેડ઼ી આય?

ચંચલ : રતે રંગજી જાડી ગડર જેંડ઼ી લમી હુઈ. બિઈયાર ગ઼ાલ, ગિનેં ગ઼િનબો.

વેલૂમા : હા બિઇયાર ગ઼િને ગ઼િનજા. ઐં બોંય માડૂ નિપટ ભોરા અયોં.

ચંચલ : હા, ઐયું કુરો થીયે હાંણે?

વેલૂમા : ટાંકા કેની ખોલીંધા નેં રજા કેની ડીંધા?

ચંચલ : ડોં ખન ડીં લગ઼ંધા અમા.

વેલૂમા : ત તાં આંઊ હિકડ઼ો વખત અઆ અચીંધીયા.

(ઇતરે મેં વેલૂમા હિકડ઼ે ધરધી કે સ્ટ્રેચરતેં ખણી વેંધે ડિઠોં, ઉન પૉઆ હલંધલ સગ઼ેંકે સુઅણી વ્યા.)

વેલૂમા : 'એ મા, હી તાં લાલજી આય! લાલજીજી ઘરવારીકે પુછ્યાં;'કંકૂ, કુરો થ્યો આય લાલજી કે? સે ઓપરેસણ કરાંયા? મૂકેતાં હેવર ડિઠો તૅર ખભર પિઈ.

કંકૂ : ઇનીકે કેન્સર થ્યો આય, પેટજો કેન્સર. અજ઼ ડાગધર આંધરેંકે કપીનેં ઓપરેસણ કેં.

વેલૂમા : અરે..રે કેન્સરતાં કેન્સલ જ ચૉવાજે.બૉરો અભરો ધરધ. પીડ઼ામેં માડૂ ચુડ઼ે પ્યો. ભારી અભરો.

કંકૂ : વેલૂમા, ડાગધર ચેં આયં ક, ભરાભર થિઈ વિઞધા.

વેલૂમા : ડાગધર તા ચેં; હી ધરધ તાં ઉથલો મારે. કેન્સરજો ભલો પુછણું.

(વેલુમા કંકૂસેં ગ઼ાલીયું કઈંધે કઈંધે બે સગ઼ે ભેરા રૂમમેં ઘુસી વિઞેતા. હિકડ઼ી ખાલી ખુડ઼સીતેં પાલખી વારે નેં વિઈ રેંતા. લાલજી અધભાનમેં પાણી પાણી કરેતો. નર્સ ધાધ નતી ડે.) ઊ લાલજી કે ચૅ તી;

નર્સ : 'દેખો, થોડા ટાઇમ રહે કે પાની દેગા,' પાંચ મિનીટમેં.

(વેલૂમા મા પંજખન મિલીટું ચુપચાપ ખુડ઼સીતેં વિઠે વિઠે ન્યારીંધા સ્યા. પોય ઇનીજો મન નં જલાણું. ઈ ઉથ્યા. પાણીજો ગલાસ ભરેને લાલજી વટે પુગ઼ા ને નર્સ ડછી ડિનેં.)

નર્સ : 'કીસકે લીયે પાની ભરા હૈ?'

વેલૂમા : 'યે લાલજી લા કરે પાણી ભરા આય. યે પાણી પાણી કરતા હૈ, તુમ પાણી નહીં દેતા હૈ. પાચ મિલીટ તો હો ગયા. અભી પાણી દો. વિચાડ઼ા કીતના પાણી પાણી કરતા હૈ. કૈસા ઑખા નરસ હૈ!'

નર્સ : 'તુમકો કોન બોલા પાની દેનેકુ, માર ડાલેગા પેશન્ટ કો ઓર હમકો ભી

મુશ્કીલમેં ડાલેગા. ચલો બહાર જાઓ સબ લોગ, પેશન્ટ કે પાસ ઉસકા વાઇફ હી રહેગા.'

(ચોંધે નર્સ વેલૂમાજે હથ મિંજા પાણીજો ગલાસ જટે ગિડેં. બહાર વેંધે વેલૂમા પુપડાટ કઈંધા રયા.)

વેલૂમા : મુઈ રન, પિટીયાંસ ભારી ઑખી આય, લાલજી વિચાડ઼ો પાણી પાણી કરેતો નેં હી જમ જેડ઼ી પાણી નતી ડે. નિપટ [1]પેરમાધામી જેડ઼ી આય.

ચંચલ નેં કંકૂબાઈ : 'વેલૂમા! પાંકેતાં ઊ ચે તીં જ કેણું પે. હી હોસ્પિટલ આય, ઘર નાંય.

વેલૂમા : એં મિડ઼ે મૉરીઊં અયોં, આઊં વાં ત ધાંધણીયા ધુબાય વિજાં.

(વેલુમા નેં કંકૂજી ભેંણ ચંચલ બાંકડ઼ે તેં વિઠા. કંકૂ થરમોસ મિંજા ચાય કઢે નેં ચંચલ નેં વેલૂ મા કે ડિનેં. ચાય મિલંધે વેલૂમા રાજીરાજી થિઈ વ્યા. ઊ છોરી પ્લેટમેં વેલૂમાકે ભિસ્કૂટ પ ડિનેં.)

વેલૂમા : દીવાળી, હી તૉજી ધી આય? ભારી સુધીરી નેં વેવારૂ આય. વીંયાં જેડ઼ી થિઈ વિઈ આય. છોકરો ગોતીયેંતી?

કંકૂ : નાં, અઞા વાર આય. અઞા ભણેતી.

વેલૂમા : ધરમજો ભણઈ આય?

કંકૂ : હા સત થોકરા મોંએ એં.

વેલૂમા : ભારી ભલા, ખાસો છોકરો મિલંધો.

(વેલૂમા ચાયા-ભિસ્કૂટ જલસેસેં ખેંધા રયા)

વેલૂમા : કંકૂ, હિડાં પાંજો બ્યો કોય આય?

કંકૂ : હા, બેરાજેવારે મેઠાંબાઈજો પુતર કીશોર આય.

---

[1]જૈન મત પ્રમાણે નરકના દેવતા

વેલુમા : કીશોર? ઈ તાં ભારી તોફાની આય, તોફાન કેં હૂનેં.

કંકૂ : નાં, ઇનકે ધનુસ થ્યો આય.

વેલૂમા : હેં, કુરો ચેંતી, ધનુસ! ઓ..હો..હો..ભારી અભરો ધરધ. માડૂ કે બ ખન ડીં મેં તાં પતાય જ વિજે. આઊં જિરા મિલી અચાં, કિતરે નિમરમેં આય?

કંકૂ : ત્રે મારે, ત્રે સૉ છ નિમરમેં આય. કેંકે મિંજ વિઞણ નતા ડીયેં.

વેલૂમા : ઉનજો વાંધો નાંય, આવઈ ઐયાં ત, મિલંધી જ વિઞા. ભલેં સંભાર રખજ, કીં કમ વે ત ચૉજ.

કંકૂ : ભલેંમા, અચીજા.

વેલૂમાં ડાધરે જિડાં વિઞેલા નિકરેંતા,હરેં હરેં ત્રે મારે પુજી નેં ૩૦૬ નિમરજી રૂમ વટ પુજેંતા. રૂમ ભંધ આય. બાયર ઝવેરબાઈ વિઠા અઈ.

વેલૂમા : મિઠાંબાઈવારો કીશોર હિતે આય?

ઝવેર : હા, સામે રૂમમેં આય.

વેલૂમા : મિઠાંબાઈ કિત ઐં?

ઝવેર : રૂમમેં ઐં.

(હિતરો સુણંધે નેં **'વિઝીટર્સ નોટ એલાઉડ'** પાટિયેજી પરવા કે વિગર વેલૂમા જપાટે રૂમમેં હલ્યા વ્યા. મિઠાંબાઈ કીશોર વટે ખુડ઼સી તેં વિઠા અઈ. વેલૂમા સોફે તેં પાલખી વારેનેં વિઈ ર્યાતા. કીશોર કૂંકલો થિઇ સુતો આય. વેલૂમા કુછપુછ ચાલુ ક્યોં.)

વેલૂમા : મિઠાં કીં આય કીશોર કે?

મિઠાંબાઈ : ઠીક આય, ધનુસજો જોર ઓછો થિઇ વ્યો આય.

વેલૂમા : હી ન્યાર કુંકલો વરે વ્યો આય.

મિઠાંબાઈ : હા, હરેં હરેં ફાયધો થીયેતો.

વેલૂમા : ખીમજી જે પુતર કે ધનુસ થ્યો વો. બ ડીં મેં વટાજે વ્યો. ધનુસજી કોય ધવા નાંય.

મિઠાંબાઈ : નઈ ધવા આવઈ આય. અસર કરેતી.

વેલૂમા : સે તાં ડિસજેતો. કિતરા ડીં થ્યા ડાખલ ક્યોં અયોં તેંકે?

મિઠાંબાઈ : ચાર ડીં થ્યા,

વેલૂમા : ત તાં ભચે વેંધો. ભારી નિસીભવારો આય. ધનુસમેં ચાર ડીં કઢણા વડી ગ઼ાલ આય.

(વેલૂમા કીશોર જે મથેતેં હથ ફેરીંધા....ભરોભર થે વેંને ભલા, ચિંધા મં કજેં. અગ઼ા તાં તૉજા વીંયાં કેંણા એં.)

કિશોર : મથો હલાઈધો હૂંકારો ભરેતો.

વેલૂમા : ગીયાસ નેં ગુલૂકોજ નતા ચડ઼ાઈયેં?

મિઠાંબાઈ : નાં, હિન ધરધ મેં ઈ નં વેં.

વેલૂમા : ખાસો ખાસો તડેતાં.

વેલૂમા કે ખો ડીંધે મિઠાંબાઈ ચ્યો...૩૧૫ નિમર જે રૂમમેં આજે ગામાઈજો પુતર આય. કાકડ઼ેજો ઓપરેસણ થ્યો આય.

(વેલૂમા તૅરઈ ઉઠીયેંતા, વેંધે વેંધે ચેંતા;)

વેલૂમા : કીં ૫ કમ વે ત ચૉજ મિઠાં, કીશોર ઘરે અચી વેંધો પોય મિલેલા અચીંધીયા.

મિઠાંબાઈ : ભલેં ભલે ઘરેં અચીજા.

(વેલૂમા હ્યાં ઉથી બાર નિકર્યા નેં...........? અચીંધે અંકમેં.)

અભણ મા

-ગૌરીશંકર કેશવાણી 'જ્યોત'
મો.૯૮૩૩૮ ૧૩૬૩૬

મૂંજી ચાગ઼લી નેં લાડલી ધી જો બારમીજો પરિણામ આયો. મૂં ચ્યોં, પુતર! બૉરો ખાસો, ગ઼ચ ગ઼ચ વધાઈયું. નેં રસૉડ઼ેમેં ધી જે પરિણામજી વાટ ન્યારીંધી મૂંજી ઘરવારી મિઠો મોં કરાયલા શીરો ભુગ઼ેંતે. ડેસી ઘીજી સુરમ સજ઼ે ઘરમેં પખડ઼જી રિઇ હુઈ.. મૂં ઘરવારી કે સડ ક્યો, 'એ..સુણેતી રેખા..! નેહલજો ૧૨મીજો પરિણામ ૯૦ ટકા નેં ૯૮ પી.આર પાસ થઈ આય...' ઈન તકડ઼ો તકડ઼ો અચીંધે ચેં; 'બૉરો ખાસો, વતાયૉતાં મૂંકે પરિણામ..!' ઈ ચોંધડ઼ેકનેં મૂંજે હથમેં રેલ કાગ઼ર પિંઢજે હથમેં ગ઼િનંધે નૅરણ મંઢાણી.

નેહલ ચેં; 'મમ્મી! ઈ ઇંગલીસમેં આય, બાઈ તૂં તાં અભણ અઈયેં! તૂં રેલા ડે, તૉકે ઇનમેં કીંય ખબર નઇ પે.'

રેખાજો હીંયું છિલકાણું, ઈ કીં નં કુછઈ, વિચાડ઼ી થિઈ મૂરમેં ઉભી રિઈ. મૂં ચ્યો, પુતર નેહલ! અસાંજા વીંયાં થ્યા નેં ત્રે મેંણે જ ઇનકે ખાસેં ડીએંજા એંધાણ ડિસાંણા. મૂં ચ્યો પ, હલ 'ABROTION' કરાઈ વિજોં. પાં અઆ લાડેંકોડેં ફિર્યા પ નઇયું. હેવર પાંકે ફિરે-ઘુમેજી બૉરી જ મજા ગ઼િનણી આય. તેર તૉજી મમ્મી ના કેં, નેં મૂંજી ગ઼ાલજો વિરોધ કેં. કુલા ખબર આય? ઈ અભણ આય.

તૉજે જનમ ટાંણે ઇનકે બૉરી જ અશક્તિ અચી વિઈ હુઈ, નેં ડૂધ ઇનકે મૂર આડ઼ંધો નં હો. ડૂધકે ડિસંધે જ ઉબકા અચેં. પ તૉકે પોષણ મિલે તેંલા ઇન અખીયું મીચે ડૂધ પીધેં. કુલા ક, ઈ અભણ આય.

શીરે જે બરણજી વાસ આવઈ તે, મૂંકે થ્યો જ રેખાજો ધિલ બરેતો. નેહલ! તૉકે ઉગ઼ેંજો સત વગ઼ેં નીસાડ઼ હલાય, પિંઢ નિત પંજ વગ઼ેં ઉથી વિએ, તૉલા ડાનકી ફિરફિરંધો નાસ્તો ભનાય. તૉકે નિત પરી જેડ઼ી તૈયાર કરે નેં હલાય..કુલા ક, ઈ અભણ આય..!

તૂં રોજ વાંચીંધે વાંચીંધે સુમી રેં, તૂં ઉથી નં વિઞે તેંલા હરેં હરેં કરે તૉજીયું ચૉપડ઼ીયું, મોબાઈલ સેરે ગ઼િને નેં મોબાઈલ ચાર્જિંગમેં રખી ડે. કુલા ક, ઈ અભણ આય.

ઈ સાવ ગામડ઼ીએજી હૂંધે પ તૉકે વિદ્દેશ ભણાયલા હલાયજી જિધ કેં, નેં તૉકે કીં પ અગવડ઼ નં થીએ તેંલા તૉકે મિણી પિરકારેંજી આજાધી પ ડિનેં, કુલા ક, ઈ અભણ આય! તું નિંઢડ઼ી બાર હુઈએં તૅર ઇચકલી બૉરી જ હુઈએં, લગભગ સુરકુસુર જ રોંધી હુઈએં, તૉલા કરે રાતેંજ્યું રાતું જાગી, ઉગ઼ેજો પિંઢજે નિત કમમેં લગ઼ી વિઞે. ઇન જ઼મારમેં વેસા ખય વેં ત ઈ માંધી પિઈ હોય તૅર. કુલા ક, ઈ અભણ આય.

રેખા થંભ વારેજીં ખોડ઼ાજી વિઈ હુઈ. ઇન સુયેં તે ક, નતે સુયં, ઈ કોય ભાવ આઊં જાણે નં સગ઼્યો સેં. હર માઈતર કે પુતર કે ક ધી ભણાય પુઠીઆ ભવિસજો સ્વારથ પ હોય તો, ઇન કડેં ઍડ઼ો મતલભ નાંય રખેં, હમેશાં સરખો જ પ્રેમજો પ્રવાહ વુડ઼ાઈંધી રિઈ આય. આઊં અભિમાન સેં ચાં તો ક, મૂંજો જીવન સાથી અભણ આય.

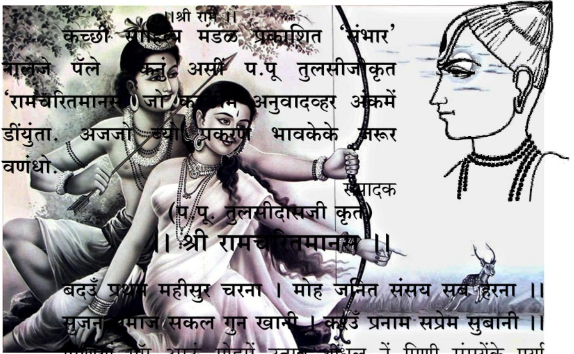
નેહલ મિડ઼ે ગ઼ાલીયું સુણંધી રિઈ, પસ્તાવેજો પૂર ઈન કે હલબલાય છડેં. સટ કઢીંધી ઇન રેખા કે બખ વિજી છાંછોડ઼ેં નેં અખીયેંતેં ટિરલ ડ઼ંગા પટતેં કિર્યા.

'મમ્મી..મમ્મી...! 'આંઊ ત કાગ઼ર મથે ૯૦ટકા ગ઼િની આવઈ અઈયાં. તું મૂંજે જીવન કે સૉ ટકા ભનાય આય, તું જ માસ્તર ઐયેં. મૂંકે હાંણે ભાન થિઈ મમ્મી ક, મૂંજે ઘરમેં જ બ્યુટી પાર્લર આય, મૂંજે ઘરમેં જ ડાકધર આય. મૂંજે ઘરમેં જ ખાસેમેં ખાસો કૂક આય, મૂંજે જ ઘરમેં મૂંજી હરેક વસ્તુ-ભાવનાજો ખ્યાલ રખંધલ ડેવી આય.'

નેહલ ભિજલ રલે વારેજીં રેખાજે પગ઼ેમેં છણી પિઈ. ઇન રૂંધે ચેં; 'હેડ઼ી અભણ મા છાલ મિણી ઘરેંમેં વે.'

રેખા ધ્રોડ઼ંધી શીરેજો ગ઼ટો નેહલજે મોંમેં ડિનેં. ત્રોંઈજે અખિયેંમેં ડ઼ંગા, નેં મોં તેં ખિલ જબકી રિઈ હુઈ.

॥श्री राम ॥

कच्छी साहित्य मंडळ प्रकाशित 'संभार' मालेजे पॅले अंकनुं असीं प.पू तुलसीजो कृत 'रामचरितमानस' जो कच्छीमें अनुवादव्हर अंकमें डींयुंता. अजजो ब्यो प्रकरण भावकेके जरूर वणंधो.

संपादक

(प.पू. तुलसीदासजी कृत)

।। श्री रामचरितमानस ।।

बदउँ प्रथम महीसुर चरना । मोह जनित संसय सब हरना ।।
सुजन समाज सकल गुन खानी । करउँ प्रनाम सप्रेम सुबानी ।।

मिणियां मॅार आऊं मोहसें उत्पन्न थींधल नें मिणी संसयेंके पर्या करींधल भिरामणेजे पग़ें (चरणे)के वंदन करीयांतो. तीं मिणी गुणेजी खाण अॅड़े सज्जन समाज के प्रेम पूर्वक प्रणाम करीयांतो.

साधु चरित सुभ चरित कपासु।निरस बिसद गुनमय फल जासू।।
जो सहि दुख परछिद्र दुरावा । बंदनीय जेहिं जग जस पावा ।।

सज्जन संतें जा चरित्र (जीवन) कपा जॅड़ा शुभ होयंता. जेंजा फल नीरस, शुद्ध नें गुणवारा होंय ता. जुको जातें डुख डिसीने बेंजा डोष ढकीअें ई संत वंदनीय अइं. (इतरे) ई जगतमें जश पाम्या अइं.

मुद मंगलमय संत समाजू । जो जग जंगम तीरथ राजू ।।
राम भक्ति जहँ सुरसरि धारा । सरसइ ब्रह्म बिचार प्रचारा ।।

संत-सज्जन समाज आनंद-मंगलमय आय. जुको हिन जगतजा हिरंधा फिरंधा तीर्थराज प्रयाग जॅड़ा अइं. जित श्रीरामभक्तिजी सुरसरिता गंगाजीजी धारा. ब्रह्म विचारजे फेलावेरूपी सरस्वती आय. (नें)

बिधि निषेधमय कलि मल हरनी । करम कथा रबिनंदनि बरनी ।।
हरि हर कथा बिराजति बेनी । सुनत सकल मुद मंगल देनी ।।

जित विधि-निषेध (कर्तव्य-अकर्तव्य) मय कर्मजी कलजुगजा मॅल(पाप) दूर करींधल जमनाजी जॅड़ी कथा वर्णव्यो नों. वरी जित हरि नें हर

(विष्णु नें शिव) जी कथा त्रिवेणी रूपें विद्यमान आय जुको सुणंधे मिड़ॅ मंगल सुख मिलेंता.

बटु बिस्वास आल निज धरमा । तीरथराज समाज सुकरमा ।।
सबहि सुलभ सब दिन सब देसा। सेवत सादर समन कलेसा ।।

ही (संतरूपी) प्रयागमें स्वधर्मतें पको विसवास ई अक्षयवड आय. सत्कर्म ई प्रयागजो मेड़ो आय. ॲड़ा देश-काळजी बाधा विगर सॅजें सुलभ प्राप्त थीएंता नें इनीजी आदरपूर्वक सेवा-सत्संग करेसें डुखजो नाश थीएतो.

अकथ अलौकिक तीरथराऊ । देइ सद्य फल प्रगट प्रभाऊ ।।

ही तीर्थराज अलौकिक नें अवर्णनीय तीं तात्कालिक फल डींधल नें प्रत्यक्ष प्रभाववारा अइं.

दो० सुनी समुझहि जन मुदित मन मज्जहि अति अनुराग ।
लहहिं चारि फल अछत तनु साधु समाज प्रयाग ।।

ज भक्तजन हिन संत समाजरूपी प्रयागमें सत्संग करे तेंके समज पूर्वक सुणंधो, तीं अति प्रेम पूर्वक इनमें रच्योपच्यो (लीन) रोंधो ऊ हिन जनममें धर्म,अर्थ,काम, नें मोक्षरूपी चारॉय फल पामंधो.

मज्जन फल पेखिअ ततकाला । काक होहिं पिक बकउ मराला ।।
सुनि आचरज करै जनि कोई । सतसंगति महिमा नहिं गोई ।।

हिन तीर्थ स्नान (सत्संग) जो फलतां तॅरइं डिसाजेतो, कागडो कोयल भने, नें बगलो हंस भनें (ॲड़ो वर्तन करींधो थीए) ई सुणीनें कोय प अचरज न करीजा. कुलाक; सत्संगजो मे'मा कडें प छानु रॅ नतो.

बालमीक नारद घटजोनी । निज निज मुखनि कही निज होनी ।।
जलचर थलचर नभचर नाना । जे जड़ चेतन जीव जहाना ।।

(हिन पारां) वाल्मीकिजी नें नारदजी तीं अगत्स्यऋषि पिंढपिंढजा अनुभव स्वमुखें च्यों नो. हिन जगतमें जड़, चेतन, पाणीमें रोंधल आकाशमें उडंधल नें जिमीनतें हलंधल मिड़ॅ जीव जुको अइं-

मति कीरति गति भूति भलाई। जब जेहिं जतन जहाँ जेहिं पाई ।।
सो जानब सतसंग प्रभाऊ । लोकहुँ बेद न आन उपाऊ ।।

इनी मिंजानुं जें, जडें जडें नें जित जित पिंढजी मेड़ें अक्कल, कीर्ति, सद्दगति स्मृद्धि ने भलाई प्राप्त करीऐंता ई मिड़ॅ सत्संगजो ज प्रभाव समजणुं. शास्त्रेंमें सत्संग सीवा बिई को वाट वतायमें आवई नांय.

बिनु सतसंग बिबेक न होई, राम कृपा बिनु सुलभ न सोई ।
ससंगत मुद मंगल मूला, सोई फल सिधि सब साधन फूला ।।

सत्संग विगर विवेक अचे नतो, ने श्रीरामजीजी किरपा विगर सत्संग मिले नतो. सत्संग ई मिणी मंगल सुखेंजो मूर आय. नें ई ज वृक्षजो फल आय. तीं (ब्या) मिडॅ साधन इनजा फुल अइं.

सठ सुधरहिं सतसंगति पाइ । पारस परस कुधात सुहाई ।।
बिधि बस सुजन कुसंगत परहीं।फनि मनि सम निज गुन अनुसरहीं ।।

जीं पारसमणिजे स्पर्श के लो सॉन भनी विञेतो, तीं दुष्ट प्रकृतिजो माडू संतजो संग पामे त सुधरी विञे. निशीभ जोगें ज सज्जन व्यक्ति कुसंगमें फसाजे त पण नागजे मथेजी मनिवारेजीं पिंधजे गुणेके अनुसरेतो.

बिधि हरिहर कबि कोबिद बानी । कहत साधु महिमा सकुचानी ।।
सो मो सन कहि जात न कैसे । साक बनिक मनि गुन गन जैसे ।।

ब्रह्मा, विष्णु, महेश कवि ने पंडितजी वाणी प संतेंजो मॅ'मा गेंधे शरमाजेती, त ई मूं वटा किन रीतें गावाजे? साग़-भकालो विकणंधल भकाली कीं हीरेजो मुल (मूल्य) आंके सग़े खरो?

दो० बंदउँ संत समान चित हित अनहित नहिं कोइ।
अंजलि गत सुभ सुमन जिमि सम सुगंध कर दोइ।।

जेंजे चितमें सदा समता आय, जेंजा को प हित शत्रु वें नता, खुबेमें रखल फुल जीं बोइँ हथें के (हिकड़े हथें तोड़्यो वे नें बे हथें भेरा क्या वें) त प सरखा सुगंधीत करीयेंता तीं-

क्रमशः

કચ્છી સાહિત્ય મંડળ દ્વારા તા. ૧૧/૦૨/૨૦૨૦જો પદ્મશ્રી નારાયણ જોશી 'કારાયલ' જો ઊર્મિલ અભિવાદન

ખિલમસ્તી

રમેશ દેવરિયા

